

Základní škola a Praktická škola, Český Brod, Žitomířská 1359

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠKOLNÍ ROK 2016/2017

VYPRACOVALA: Bc. Kateřina Kottová

SCHVÁLILA: Mgr. Marie Šnajdrová *ředitelka školy*

OBSAH PROGRAMU

1. ÚVOD

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A LEGISLATIVNÍ VÝCHODISKA

3. PORADENSTVÍ, PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

4. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU ŠKOLY

5. CÍLE PREVENCE

6. TÉMATICKE BLOKY VE VÝUCE

6.1 - 1. stupeň

6.2 - 2. stupeň

7. SPECIFICKÁ PRIMÁRNÍ PREVENCE

7.1 DLOUHODOBÝ PROGRAM PRIMÁRNÍ PREVENCE

8. PROGRAM PROTI ŠIKANĚ

8.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

8.2 ŠIKANA Z POHLEDŮ PARAGRAFŮ

8.3 PREVENCE ŠIKANY

8.4 VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

8.5 SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI

8.6 POSTUP RODIČŮ PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANOVÁNÍ

9. BOZP VZHLEDEM K ŽÁKŮM

10. SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

11. KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

11.1 ŠIKANA

11.2 TÁBÁKOVÉ VÝROBKY

11.3 ALKOHOL

11.4 OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY

11.5 ZÁŠKOLÁCTVÍ

11.6 KRÁDEŽE

11.7 VANDALISMUS

11.8 EXTRMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

11.9 NAPADENÍ OZBROJENÝM ÚTOČNÍKEM

11.10 SEBEPOŠKOZOVÁNÍ, PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

11.11 NETOLISMUS

11.12 PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM

11.13 RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

11.14 DOMÁCÍ NÁSILÍ

11.15 SYNDROM TÝRANÉHO CHOVÁNÍ - CAN

12. PREZENTACE SYSTÉMU PRIMÁRNÍ PREVENCE

13. NESPECIFICKÁ PRIMÁRNÍ PREVENCE

13.1 AKCE ŠKOLY

13.2 VOLNOČASOVÉ A MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY

14. ADRESÁŘ ORGANIZACÍ

15. HODNOCENÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE ZA ŠKOLNÍ ROK 2015/2016

1. ÚVOD

Hlavním úkolem MPP je seznamovat žáky, pedagogy, rodiče s problematikou sociálně patologických jevů, preventivně působit na žáky, zkvalitňovat klima a prostředí školy, zapojit učitele do MPP, spolupracovat s rodiči, využívat nových metod, nabídnout žákům se zúčastnit různých zájmových i mimoškolních aktivit, vést žáky k tomu, aby si dokázali vytvořit kvalitní hodnotový žebříček.

Uvědomujeme si, že nárůst rizikového chování včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem a děti patří k nejohroženější skupině. Proto klademe na primární prevenci velký důraz. Snažíme se poskytnout žákům co nejvíce informací o dané problematice, podaných přiměřeně věku žáků a na toto téma s nimi hovořit i na neformální úrovni. Primární prevence je tedy zaměřena na osvětu všech žáků naší školy, respektuje jejich věk a osobností zvláštnosti.

Minimální preventivní program je vydán na základě Metodického pokynu k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMT ČR č.j.:20 006/2007/51), Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT – 21149/2016)

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A LEGISLATIVNÍ VÝCHODISKA

Naše škola se nachází ve středních Čechách v kolínském okrese. Základní škola a Praktická škola, Český Brod, Žitomířská 1359 má tyto součásti: Základní škola speciální, Základní škola zřízená podle §9 určená pro žáky s lehkým mentálním postižením, Praktická škola dvouletá, Kurz pro získání základů vzdělání a školní družina.

V letošním školním roce 2016 - 2017 má Základní škola a Praktická škola, Český Brod, Žitomířská 1359 v 11 třídách 71 žáků a 5 účastníků kurzu pro doplnění vzdělání poskytované základní školou speciální, z toho:

4 třídy základní školy zřízené dle § 16 odst. 9 – 36 žáků

5 tříd základní školy speciální – 23 žáků

2 třídy střední školy – praktické školy dvouleté – 12 žáků

Školní vzdělávací program Základní školy a Praktické školy, Český Brod, Žitomířská 1359 má celkem čtyři samostatné varianty určené pro jednotlivé stupně a typy školy – Učíme se pro život 1 - ZŠpr, Učíme se pro život 2 –ZŠsp (díl A a B), Učíme se pro život 3 - ZŠ, Učíme se pro život 4 - SŠ. Dále vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Toto členění vychází ze struktury školy, která se skládá ze ZŠ zřízené dle § 16 odst. 9, ZŠ speciální, 1. stupně ZŠ a SŠ - praktické školy dvouleté.

Škola se pravidelně prezentuje na mimoškolních akcích, kde jsou naši žáci mimořádně úspěšní. Pravidelně prezentujeme výrobky žáků na jarní či vánoční výstavě v prostorách Galerie Šatlavy v Českém Brodě. O Vánocích a Velikonocích žáci představují vlastní výrobky

přímo ve škole a v těchto dnech je možné si prohlédnout i prostory školy. V naší škole pravidelně pracuje také asistent pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Pomáhá učitelům v hodinách při výuce a dále při řešení různých problémů. Existence této funkce ve škole je velkým přínosem, zejména v práci se žáky s výchovnými problémy a s komunikací se sociálně znevýhodněnými rodinami.

Při tvorbě minimálního preventivního programu se vycházelo z těchto dokumentů:

- Zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem;
- Zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 401/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi;
- Zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 40/2009 Sb., trestním zákoníkem, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů;
- Vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 103/2014 Sb.,
- Vyhláškou č. 197/2016 Sb. – vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláškou č. 27/2016 sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Vyhláškou č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů;
- Metodickým pokynem MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 20 006/2007-51;
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Metodickým pokynem MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, čj. 14 423/99-22;

- Metodickým pokynem MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 24 246/2008-6
- Metodickým pokynem MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, čj. 37 014/2005-25;
- Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT – 21149/2016)
- Metodickým pokynem MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví; č. j. 10 194/2002-14;
- Metodickým doporučením MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, č. j. MSMT-43301/2013;
- Národní strategií primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018, MŠMT

3. PORADENSTVÍ, PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci, komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence, koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů.

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi v svém vývoji, sebe pojetí, komunikací s druhými apod. Učitelé informují výchovného poradce o těchto problémech a ten potom navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče, jedná se sociálním odborem.

Pedagogové se v rámci výuky věnují rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, provádějí průběžnou diagnostiku třídy a žáků, na pedagogických radách hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči svých žáků jak prostřednictvím třídních schůzek, tak i individuálních konzultací i jiných případných osobních setkání

Ředitel školy sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů, svolává v případě potřeby výchovnou komisi, sleduje problematiku v kontextu celé školy.

Výchovný poradce

- konzultační hodiny: úterý 9:00-10:30 hod., čtvrtek 8:00-9:30 hod.
- v naléhavém případě kontaktovat výchovného poradce či třídního učitele
- nástěnka ve vestibulu školy

Metodik prevence

- konzultační hodiny: úterý 10:00-11:30 hod., čtvrtek 10:45-12:15 hod.
- v naléhavém případě kontaktovat metodika prevence či třídního učitele
- nástěnka ve vestibulu školy

4. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU ŠKOLY

Monitoring současného stavu školy je prováděn formou anonymního dotazníkového šetření a také formou rozhovorů s žáky v rámci hodin VO a VkJ, případně v třídnických hodinách. V loňském školním roce jsme také rozšířili tématické bloky prevence rizikového chování pro žáky 1. a 2. stupně ZŠ a PrŠ a během vyučování, nebo v průběhu dalších školních aktivit jsme s žáky probírali zajímavé a potřebné téma a spolu jsme diskutovali.

Také v průběhu loňského školního roku bylo s pomocí dotazníků provedeno šetření mezi žáky 1. a 2. stupně ZŠ praktické na téma „Chování dětí v krizových situacích“, „Postoj k návykovým látkám a umění odmítat“, „Agresivita žáků školního věku s důrazem na šikanování“, „Lidská nesnášenlivost a nenávist – umění se ovládat“

Po vyhodnocení dotazníků bylo zjištěno, že naše úsilí a práce s žáky byla úspěšná. 93% dětí na naší škole odpovědělo, že nikdy nebylo šikanováno, 98% žáků nemá žádné zkušenosti s drogami, 72% žáků se umí ovládat, jen 6% dětí má zkušenost s cigaretami, ale ví, o tom, jak je to nebezpečné a pro zdraví škodlivé. 89% žáků chodí rádo do školy a baví je učení a jiné mimoškolní aktivity.

Monitoring výskytu rizikových projevů chování mezi žáky naší školy

V rámci předcházení projevům rizikového chování se snažíme eliminovat počet míst, kde by k nim mohlo skrytě docházet. Mezi riziková místa je nutno obecně zařadit WC a umývárny (v jednotlivých podlažích školy). Ve všech uvedených prostorách jsou určeny dozory, které vykonávají pedagogičtí pracovníci.

5. CÍLE PREVENCE

1. Usilovat o dobré vztahy žáků mezi sebou, čímž předem zabráníme šikaně na škole. Vytvoření třídních pravidel.
2. Snížit počet nežádoucích patologických jevů na naší škole. Prevence ve třídách.
3. Zapojovat žáky do soutěží a akcí organizované školou - žáci se naučí pozitivně vnímat a vážit si sebe samých.
4. Pravidelně využívat tělocvičnu, která slouží jako motivační prvek za plnění povinností. Žáci naučí dodržovat pravidla chování o velké přestávce v tělocvičně a zvládat nepřiměřené emoce.
5. Snižovat záškoláctví, pomocí neustálé kontroly a spolupráce s rodiči.
6. Rozšířit právní vědomí žáků v oblasti trestního práva ve spojitosti s drogami.
7. Zapojit žáky do mimoškolních akcí, určené dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí, které organizuje občanské sdružení Leccos.

8. Zaměřit se na včasné rozpoznání domácího násilí.
9. Naučit žáky správně využívat volný čas.
10. Vysvětlit žákům rizika šikany a kyberšikany.
11. Vysvětlit žákům mladším 10let riziko spojená s kouřením, učit je říci Ne.
12. Spolupráce s Leccos z.s. při předcházení negativních jevů u žáků

CÍLOVÉ SKUPINY: žáci, pedagogové, rodiče

6. TEMATICKÉ BLOKY VE VÝUCE

6.1 1. stupeň

Český jazyk a literatura

- základní hygienické, pracovní a estetické návyky
- základní komunikační pravidla - pozdrav, oslovení, tykání, vykání, prosba, poděkování
- pravidla společenského chování v kulturních zařízeních
- návštěva kulturních představení
- kultivovaný projev
- čtení romských časopisů – Kereka
- povídaní o Romech a dalších minoritách
- život Romu a minorit u nás a ve světě
- zdvořilé vystupování

Člověk a jeho svět

- zásady zdravého životního stylu
- tolerance a odlišnosti mezi lidmi
- základní práva dětí
- chování v krizových situacích
- vztahy mezi spolužáky
- základní hygienické návyky
- moje rodina, vztahy v rodině
- základy společenského chování
- osobní hygiena
- zásady zdravé výživy
- odpočinek – správná volba
- látky, které zdraví prospívají a které ho poškozují
- předcházení škodlivým vlivům
- světový mír
- mezilidské vztahy

- kulturní rozdíly
- zaměstnání rodičů
- čísla rychlé pomoci
- zásady bezpečného chování

Hudební výchova

- kultivované vystupování
- národní kultura
- kultura jiných národů
- akceptování jiných kultur
- státní hymna
- písně jiných národností

Výtvarná výchova, Člověk a svět práce

- zhotovování výrobku do různých výtvarných soutěží, zpracování obrázku s protidrogovou tematikou

Tělesná výchova

- kladný vztah ke sportu
- sport jako součást života
- psychická odolnost vůči negativním vlivům okolí
- zdravá soutěživost
- trampolining
- správné využití volného času
- kolektivní sporty

6.2 2. stupeň

Český jazyk a literatura

- formy společenského styku
- práce s romskými časopisy
- návštěva kina
- čtení novin, časopisů

Výchova k občanství

- práva a povinnosti žáků
- volnočasové aktivity
- život v rodině a mimo ni
- naše vlast – státní symbol – způsob jejich používání
- šikana – vysvětlení pojmu
- šikana a zákon
- kyberšikana
- práce s internetem
- listina základních lidských práv a svobod
- sociální hry

- volba povolání
- vztahy mezi lidmi
- problémy lidské nesnášlivosti
- Ústava a zákony
- rozmanitost kultur
- kulturní tradice a hodnoty
- základy sexuální výchovy
- práce, zaměstnání, povolání
- návykové látky a zákon
- rizika návykových látek
- pohlavní nemoci
- první pomoc

Dějepis

- drogy v dějinách lidstva
- význam dějin jako sdělení minulosti
- náboženství, kultura
- historie Romů

Chemie

- omamné látky a jejich složení
- působení drog na člověka
- výstražné symboly

Přírodopis

- zvířata – vztah, životní potřeby, význam pro člověka, bezpečné chování
- rostliny
- zdravý způsob života
- péče o zdraví
- lidské tělo
- kouření
- drogy
- neplánované těhotenství

Tělesná výchova

- kladný vztah ke sportu
- sport jako součást života
- psychická odolnost vůči negativním vlivům okolí
- zdravá soutěživost
- trampolining
- správné využití volného času
- hra fair - play

Informatika

- vyhledávání důležitých informací na internetu

- školní řád a mobilní telefon
- práce s internetem
- práce s PC zdraví
- správné využívání volného času
- bezpečnost při používání internetu a mobilního telefonu
- počítačové hry a závislost

Zeměpis

- spolupráce s členskými státy EU
- makroregiony světa
- politická problematika
- světadíly
- kultury

Výtvarná výchova, Člověk a svět práce

- zhotovování výrobku do různých výtvarných soutěží, zpracování obrázku s protidrogovou tematikou

Výchova ke zdraví

- péče o zdraví
- civilizační choroby
- infekční nemoci
- sebepoznání
- sociální hry
- komunikace a mezilidské vztahy
- společenské chování
- výživa

7. SPECIFICKÁ PRIMÁRNÍ PREVENCE

7.1 DLOUHODOBÝ PROGRAM PRIMÁRNÍ PREVENCE

Naše škola spolupracuje se zájmovým spolkem LECCOS. Nově začala spolupracovat i s Prostor plus, o.p.s.. V rámci primární prevence se do programu primární prevence Prostor zapojí 3 třídy druhého stupě základní školy praktické. Jedná se o tyto třídy: II. třída (3.,4.,5.,6.,), III. třída (6.,8.), IV. třída (7.,9.). Celkem se uskuteční 5 setkání po 2 hodinách. Tematickými okruhy by měly být užívání návykových látek, rizikové chování, podpora osobnostního rozvoje, klima třídy. Preventivní program je vytvořen přímo pro danou třídu a jednotlivé bloky na sebe navazují. Žáci se z jednotlivých bloků odnášení nové zkušenosti, a pokud si sami něco zadají za cíl, vyvěsí si celé znění ve třídě. Lektoři se zaměří na prohlubování znalostí a dovedností formou zážitkové pedagogiky. Témata jednotlivých lekcí jsou specifická pro danou skupinu (třídu). Zpětná vazba probíhá formou pohovoru s třídním učitelem a zprávou pro metodika prevence.

8. PROGRAM PROTI ŠIKANĚ

8.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Šikana označuje fyzické i psychické omezování či týrání jedince v kolektivu. Dochází k ní ve všech skupinách věkových i sociálních. Setkat se s ní můžeme v jakémkoliv typu škol a školských zařízeních, ...

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu s následky především na psychickém zdraví. Jejich znaky je možno rozdělit podle různých hledisek přibližně do následujících skupin: verbální přímé a nepřímé fyzické přímé a nepřímé aktivní a pasivní.

Nejčastější nepřímé a přímé varovné signály šikanování

Varovné signály šikany - nepřímé (jednotlivě mohou mít i jiné příčiny, ale je vhodné zvýšit pozornost) Dítě je stranou od ostatních (např. o přestávkách), zdá se, že nemá kamarády. Přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů. Dítě je zaražené, posmutnělé až depresivní, nemluví (stává se uzavřeným). Dítě působí smutně, nešťastně, stísněně, má blízko k pláči. Dítě má poruchy spánku, zdají se mu hrůzostrašné sny. Dojde k výraznému zhoršení prospěchu, je nesoustředěné, bez zájmu. Začne vyhledávat důvody pro absenci ve škole - časté omluvenky z důvodu nevolnosti, pobolívání hlavy, břicha apod. Do školy nebo ze školy chodí oklikami. Má často potrhané oblečení, poškozené školní pomůcky nebo pomůcky chybí. Často mu nevychází kapesné, ztrácí ho, chybí mu peníze. Dítě o přestávkách nesvačí, i když dostává z domu svačiny a obědy má zajištěné. Má často různá zranění - odřeniny, modřiny, lehký otřes mozku, naraženou kost nebo zlomeninu, popáleniny na ruce apod. – a nedokáže to uspokojivě vysvětlit. Při týmových sportech bývá volen mezi posledními. Má-li mluvit před třídou je nejistý a ustrašený. Vyhrožuje sebevraždou, nebo se o ni dokonce pokusí.

Varovné signály šikany – přímé (neprodleně začít řešit) Soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka – rozhodující podmínkou je, do jaké míry je žák tímto zranitelný, těžko to snáší a trpí tím. Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým tónem. Jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů pod pohrůzkou násilí nebo hrozbou odpírání kamarádství. Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich. Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje – např. jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“/“otroka“ (nosí mu věci, tašku, svačinu, maže za něj tabuli apod.) Opakované rvačky se zřejmým nepoměrem sil nebo marnou snahou jednoho ze situace uniknout – honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.

8.2 ŠIKANA Z POHLEDU PARAGRAFŮ

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu, a které útočí na jeho důstojnost". Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou, nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně.

Dále musí být splněny tyto podmínky

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity uvedené v zákoně

U trestných činů, jejichž podstatou byla šikana, lze proto předpokládat, že právě s ohledem na rozšiřující se případy podobných jednání bude skutek za trestný čin považován. Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona, a to jako:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

K tomu, aby byl pachatel postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství). K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled. Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn. že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola. Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy. Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese školské zařízení odpovědnost i škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

8.3 ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA UČITELE

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel. Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou. Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru. Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pocitu stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagog také oslabuje obecně zažitý

mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným.

8.4 PREVENCE ŠIKANY

- třídní učitelé neustále pracují s celou třídou jako celkem, případné agresory vedou ke zkrocení emocí a potencionálním obětím záměrně povzbuzují sebevědomí
- posílené dozory během přestávek i na odlehlých místech, kde může eventuálně docházet k šikaně
- snaha odhalit šikanu formou rozhovorů se žáky a formou dotazníků
- různé sociální hry zaměřené na odplavení stresu, agresivity, ale hlavně zaměřené na pěstování empatií
- práce s potencionálními agresory a oběťmi, která spočívá v neustálých rozhovorech zaměřených na ...
- spolupráce s institucemi, které se šikaně věnují
- prevence šikany je zapracována ve vyučovacích předmětech vzdělávacího programu školy
- prevence šikany provází žáky nejenom v době vyučování, ale v družině, na různých školních akcích
- zvyšujeme povědomí pedagoga o problematice šikany

8.5 VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

Schéma pro řešení počáteční šikany, kdy agresori ještě nevnutili násilí ostatním a většina dětí není na jejich straně:

- a) Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
- b) Rozhovor s informátory a oběťmi
- c) Nalezení vhodných svědků
- d) Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
- e) Ochrana oběti
- f) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- g) Výchovní komise
- h) Rozhovor s rodiči oběti
- i) Práce s celou třídou

Některé omyly:

- a) snaha vyšetřovat údajné agresory hned na počátku a ještě k tomu před třídou
- b) bezprostředně konfrontovat výpověď týraného žáka s výpověďmi jeho mučitelů
- c) přehlížení, bagatelizace agresivního nebo násilného chování
- d) odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- e) nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- f) vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- g) nedostatečné vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- h) emotivní řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)

- i) agresivní řešení problému (např. násilím)
- j) příliš autoritativní řešení (např. zastrašování nebo vyhrožování), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- k) předjímání recidivy útočníka
- l) řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočníka)
- m) automatické obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- n) vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

Pokročilá stádia by měli řešit pouze specialisté na problematiku školního násilí a šikanování ve spolupráci se školou.

8.6 SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI

Policie České republiky, Český Brod
 Pedagogicko psychologická poradna, Kolín
 Prostor o.s., Kolín
 Odbor péče o rodinu a dítě, MěÚ Český Brod
 Úřad práce Český Brod
 Leccos z.s. Český Brod

8.7 POSTUP RODIČŮ PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANOVÁNÍ

1. Zjistěte od dítěte dopodrobna, co se stalo, kdy se to stalo a kde. Vyptejte se, kdo všechno byl situaci přítomen. Je důležité, aby rozhovor s dítětem probíhal v atmosféře důvěry a podpory.
2. Poskytněte dítěti veškerou ochranu (např. při cestě do školy a ze školy, i za cenu, že se budete uvolňovat z práce, viz dále šikana a paragrafy).
3. Poskytněte dítěti dostatek péče, více s ním komunikujte, věnujte se mu ve volném čase, odjeďte na chatu, chalupu či k prarodičům.
4. Nemáte-li jistotu, že dítě nebude ohroženo během pobytu ve škole, ponechejte dítě doma, ale pozor – zvažte, zda v jeho situaci může být samo.
5. Znovu ubezpečte dítě, že udělalo dobře, že vám vše sdělilo, mluvte s ním více než dříve.
6. Zhodnoťte a to velice kriticky, co mohlo vyvolat stav, který skončil šikanou. Neobviňujte pouze školu, nastavte si „zrcadlo pravdy“. Neomlouvejte sebe, ani své dítě. Se svým zjištěním se v první fázi dítěti nesvěřujte, ale připravujte nápravu.
7. Hledejte, jak dítěti dále pomoci prostřednictvím příslušného odborníka.

Doporučujeme všimnout si zejména těchto projevů chování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo).
- Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.

- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

Zpracováno dle internetu

9. BOZP VZHLEDEM K ŽÁKŮM

Právní předpisy:

Listina základních práv a svobod

Metodickým pokynem MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, čj. 37 014/2005-25;

Vnitřní předpisy:

Školní řád, který stanovuje následující pravidla

- Zákaz kouření ve škole a v areálu školy
- Zákaz používání alkoholických nápojů a užívání a držení omamných látek
- Zákaz nošení zbraní, používání mobilů v hodinách, pořizování obrázků a videí
- Žák je povinný oznámit školní úraz, následně se úraz zapíše do Knihy úrazu, zranění se oznámí rodičům prostřednictvím žákovské knížky, následně dochází k ošetření u příslušného lékaře
- Zákaz sedění na lavicích, zákaz házení předmětů z oken
- Žák musí mít ve škole přezůvky a vhodnou obuv na tělocvik

10. SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

Všichni pedagogičtí pracovníci si své vzdělání neustále doplňují. Využíváme nabídek Středočeského kraje a různých jiných organizací, které přichází s novými a zajímavými semináři pro pedagogy. Z nabídek zasílaných škole je každoročně připraven plán školení, seminářů, přednášek, odborných výcviků a dalších aktivit. Dle seznamu aktivit si pedagogové vybírají akce, kterých se zúčastní, následně zpracují jejich hodnocení a seznámí se závěry ostatní kolegy. Vyučující se vzdělávají také v oblasti hudební výchovy, výtvarné výchovy, pracovní výchovy, fyziky, matematiky.

11. KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

Krizový plán školy udává, jakým způsobem postupovat v rizikových situacích pro žáky na půdě školy, kdy jsou žáci ohrožováni užíváním návykových látek či rizikovými způsoby chování. Role školy v těchto situacích je pouze preventivní a poradenská, šetření provádí Policie ČR. S krizovým plánem školy je seznámen pedagogický sbor, rodiče i žáci školy.

11.1 ŠIKANA

Šikana označuje fyzické i psychické omezování či týrání jedince v kolektivu. Dochází k ní ve všech skupinách věkových i sociálních. Setkat se s ní můžeme v jakémkoliv typu škol a školských zařízeních, ...

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu s následky především na psychickém zdraví. Jejich znaky je možno rozdělit podle různých hledisek přibližně do následujících skupin: verbální přímé a nepřímé fyzické přímé a nepřímé aktivní a pasivní.

Nejčastější nepřímé a přímé varovné signály šikanování

Varovné signály šikany - nepřímé (jednotlivě mohou mít i jiné příčiny, ale je vhodné zvýšit pozornost). Dítě je stranou od ostatních (např. o přestávkách), zdá se, že nemá kamarády.

Přestávky tráví v bezpečné blízkosti učitelů. Dítě je zaražené, posmutnělé až depresivní, nemluví (stává se uzavřeným). Dítě působí smutně, nešťastně, stísněně, má blízko k pláči. Dítě má poruchy spánku, zdají se mu hrůzostrašné sny. Dojde k výraznému zhoršení prospěchu, je nesoustředěné, bez zájmu. Začne vyhledávat důvody pro absenci ve škole - časté omluvenky z důvodu nevolnosti, pobolívání hlavy, břicha apod. Do školy nebo ze školy chodí oklikami. Má často potrhané oblečení, poškozené školní pomůcky nebo pomůcky chybí. Často mu nevychází kapesné, ztrácí ho, chybí mu peníze. Dítě o přestávkách nesvačí, i když dostává z domu svačiny a obědy má zajištěné. Má často různá zranění - odřeniny, modřiny, lehký otřes mozku, naraženou kost nebo zlomeninu, popáleniny na ruce apod. – a nedokáže to uspokojivě vysvětlit. Při týmových sportech bývá volen mezi posledními. Má-li mluvit před třídou je nejistý a ustrašený. Vyhrožuje sebevraždou, nebo se o ni dokonce pokusí.

Varovné signály šikany – přímé (neprodleně začít řešit) Soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka – rozhodující podmínkou je, do jaké míry je žák tímto zranitelný, těžko to snáší a trpí tím. Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným nebo pohrdavým tónem. Jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů pod pohrůžkou násilí nebo hrozbou odpírání kamarádství. Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich. Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje – např. jeden žák vystupuje vůči druhému v roli „sluhy“/„otroka“ (nosí mu věci,

tašku, svačinu, maže za něj tabuli apod.) Opakované rvačky se zřejmým nepoměrem sil nebo marnou snahou jednoho ze situace uniknout – honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.

ŠIKANA Z POHLEDU PARAGRAFŮ

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu, a které útočí na jeho důstojnost". Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou, nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně.

Dále musí být splněny tyto podmínky

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity uvedené v zákoně
- U trestných činů, jejichž podstatou byla šikana, lze proto předpokládat, že právě s ohledem na rozšiřující se případy podobných jednání bude skutek za trestný čin považován. Šikana bývá nejčastěji postihována podle ustanovení trestního zákona, a to jako:
 - trestný čin omezování osobní svobody
 - trestný čin vydírání
 - trestný čin vzbuzení důvodné obavy
 - trestný čin loupeže
 - trestný čin ublížení na zdraví
 - trestný čin poškozování cizí věci
 - trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

K tomu, aby byl pachatel postižen, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství). K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi jinak, případně mohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled. Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn., že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v průběhu vyučování, nese plnou odpovědnost škola. Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy. Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese školské zařízení odpovědnost i škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

ŠIKANA ZAMĚŘENÁ NA UČITELE

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel. Šikana zaměřená na učitele je

specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou. Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru. Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným.

PREVENCE ŠIKANY

- třídní učitelé neustále pracují s celou třídou jako celkem, případné agresory vedou ke zkrocení emocí a potencionálním obětem záměrně povzbuzují sebevědomí
- posílené dozory během přestávek i na odlehlých místech, kde může eventuálně docházet k šikaně
- snaha odhalit šikanu formou rozhovorů se žáky a formou dotazníků
- různé sociální hry zaměřené na odplavení stresu, agresivity, ale hlavně zaměřené na pěstování empatií
- práce s potencionálními agresory a oběťmi, která spočívá v neustálých rozhovorech zaměřených na ...
- spolupráce s institucemi, které se šikaně věnují
- prevence šikany je zapracována ve vyučovacích předmětech vzdělávacího programu školy
- prevence šikany provází žáky nejenom v době vyučování, ale v družině, na různých školních akcích
- zvyšujeme povědomí pedagoga o problematice šikany

VYŠETŘOVÁNÍ ŠIKANY

Schéma pro řešení počáteční šikany, kdy agresori ještě nevnutili násilí ostatním a většina dětí není na jejich straně:

- a) Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování
- b) Rozhovor s informátory a oběťmi
- c) Nalezení vhodných svědků
- d) Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
- e) Ochrana oběti
- f) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- g) Výchovní komise
- h) Rozhovor s rodiči oběti
- i) Práce s celou třídou

Některé omyly:

- a) snaha vyšetřovat údajné agresory hned na počátku a ještě k tomu před třídou
- b) bezprostředně konfrontovat výpověď týraného žáka s výpověďmi jeho mučitelů
- c) přehlížení, bagatelizace agresivního nebo násilného chování
- d) odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“
- e) nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali
- f) vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně
- g) nedostatečné vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu
- h) emotivní řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně)
- i) agresivní řešení problému (např. násilím)
- j) příliš autoritativní řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání
- k) předjímání recidivy útočníka
- l) řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočníka)
- m) automatické obviňování oběti (sekundární viktimizace)
- n) vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany

Pokročilá stádia by měli řešit pouze specialisté na problematiku školního násilí a šikanování ve spolupráci se školou.

SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI

Policie České republiky, Český Brod
Pedagogicko psychologická poradna, Kolín
Prostor plus, o.p.s., Kolín
Odbor péče o rodinu a dítě, MěÚ Český Brod
Úřad práce Český Brod
Leccos z.s. Český Brod

POSTUP RODIČŮ PŘI PODEZŘENÍ NA ŠIKANOVÁNÍ

1. Zjistěte od dítěte dopodrobna, co se stalo, kdy se to stalo a kde. Vyptejte se, kdo všechno byl situaci přítomen. Je důležité, aby rozhovor s dítětem probíhal v atmosféře důvěry a podpory.
2. Poskytněte dítěti veškerou ochranu (např. při cestě do školy a ze školy, i za cenu, že se budete uvolňovat z práce, viz dále šikana a paragrafy).
3. Poskytněte dítěti dostatek péče, více s ním komunikujte, věnujte se mu ve volném čase, odjeďte na chatu, chalupu či k prarodičům.
4. Nemáte-li jistotu, že dítě nebude ohroženo během pobytu ve škole, ponechejte dítě doma, ale pozor – zvažte, zda v jeho situaci může být samo.
5. Znovu ubezpečujte dítě, že udělalo dobře, že vám vše sdělilo, mluvte s ním více než dříve.
6. Zhodnoťte a to velice kriticky, co mohlo vyvolat stav, který skončil šikanou. Neobviňujte pouze školu, nastavte si „zrcadlo pravdy“. Neomlouvejte sebe,

ani své dítě. Se svým zjištěním se v první fázi dítěti nesvěřujte, ale připravujte nápravu.

7. Hledejte, jak dítěti dále pomoci prostřednictvím příslušného odborníka.

Doporučujeme všimnout si zejména těchto projevů chování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo).
- Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma.
- Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

11.2 TABÁKOVÉ VÝROBKY

Závislost na tabáku je nejčastější ve formě cigaret, v poslední době vodních dýmek (z jedné vodní dýmky se může do těla dostat tolik chemikálií jako z několika desítek či dokonce stovek cigaret). Návykovou drogou je nikotin, který je dokonce návykovější než heroin. Průměrný věk první cigarety je u nás kolem 10 let a kolem 90 % kuřáků si zapálí první cigaretu dřív, než jim je 18 let.

Základní pravidla primární prevence

Je třeba žáky dostatečně a přiměřeně věku informovat o rizicích kouření, principu tabákového byznysu. Pravidelná dotazníková šetření mezi žáky pomocí anonymních dotazníků pomáhají monitorovat stav kouření a postoje ke kouření ve škole.

Je možné pořádat celoškolní akce ke Světovému dni bez tabáku nebo mezinárodnímu nekuřáckému dni. Základní informace o kouření by měly být trvale dostupné (např. nástěnka).

Informace je třeba předávat atraktivní a interaktivní formou – barevné obrázky, fotky, videa, kvízy, soutěžní otázky. Důležitá je zpětná vazba.

Při diskusi se žáky o dané problematice je třeba volit relevantní argumenty – nestrašit rakovinou či infarktem, ale tím, co dospívající zajímá: zhoršením akné i kvality pleti, zápachem z úst, zhoršením sexuálních funkcí, vráskami, stárnutím pleti, finanční stránkou kouření, zhoršením fyzické kondice, vysvětlení principu tabákového byznysu. Je dobré využít sítě co nejvíce spolupracovníků.

Doporučené postupy

Žáci chrání své zdraví i zdraví spolužáků. Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Zákaz se týká i elektronických cigaret.

1. Je-li žák přistižen při požívání tabákových výrobků v prostorách školy, v době školního vyučování nebo při akcích pořádaných školou, je nutné mu v dalším požívání zabránit.
2. Tabákový výrobek je potřeba žákovi odebrat (za přítomnosti další osoby) a zajistit, aby nemohl v požívání pokračovat.
3. Pedagogický pracovník, který přistihl žáka při požívání tabákových výrobků nebo byl o této skutečnosti žákem/y informován, sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka (odkud a od koho má tabákový výrobek). Záznam podepíše: pedagog, žák, případně svědci (podepisují jako poslední, zůstávají „v utajení“). Záznam se zakládá do agendy školní metodik prevence. Je vyrozuměno vedení školy.
4. Pedagogičtí pracovníci mohou poskytovat žákům, kteří mají s užíváním návykových látek problémy, jakož i jejich zákonným zástupcům, informace o pomáhajících institucích a možnostech řešení situace.
5. Třídní učitel informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
6. Pokud se jednání opakuje, případně v závažných případech (s ohledem na věk nebo chování žáka), vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od tohoto orgánu vyžadovat pomoc.
7. Kázeňská opatření:
 - a) důtka ředitele školy – vnesení návykových látek do prostoru školy (alkohol, kouření, drogy),
 - b) 2. stupeň z chování – kouření v prostorách školy, v době školního vyučování nebo při akcích pořádaných školou.

11.3. ALKOHOL

Alkohol je návyková látka, která má velmi komplexní účinky na lidský organismus, které se rozhodně neomezují jen na ovlivnění psychiky nebo chování, v některých případech může rozvinout závislost na alkoholu, která je závažnou psychiatrickou poruchou. Alkohol dále poškozuje srdce a oběhový systém, játra, způsobuje onemocnění různých orgánů trávicího systému.

Dle množství konzumace můžeme klasifikovat:

- rizikové pití – zdraví jedince je již alkoholem ohroženo, avšak symptomy poškození nejsou ještě patrné,

- škodlivé pití – poškození zdraví, případně sociálního fungování je již zjevné a jedincem uvědomované,
- závislost na alkoholu – závažná psychiatrická porucha.

K prvním zkušenostem s alkoholem dochází nejčastěji ve věku 11 – 13 let.

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v České republice zakázáno.

Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, nebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

Základní pravidla primární prevence

V případě zjištění konzumace alkoholu dítětem je nutná spolupráce s rodiči. Pokud jsou rodiče bez zájmu, je možné se obrátit na pedagogicko-psychologickou poradnu, specializované pracoviště zabývající se prevencí.

Všeobecná prevence školy by měla být zaměřena na formování vhodných postojů k návykovým látkám. Přiměřeně věku by měli být žáci informováni o alkoholu, jeho povaze, účincích a rizicích. Při předávání informací se osvědčuje především věcnost a ověřené informace.

Doporučené postupy

Konzumace alkoholu ve škole nebo na akcích pořádaných školou

V prostorách školy, v době vyučování i na všech akcích školou pořádaných platí zákaz konzumace alkoholu.

1. Při přistižení žáka je primárně nutné mu zabránit v další konzumaci.
2. Alkohol je třeba odebrat a zajistit.
3. Pedagogický pracovník posoudí, zda žáku nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, volá první pomoc (155), informuje okamžitě zákonného zástupce žáka a dohodne se na dalším postupu.
4. Jestliže nebezpečí nehrozí, sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (datum, místo, čas, jméno + podpis žáka), v případě, že žák odmítne podepsat dokument, uvede tuto skutečnost do zápisu. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy. Vyrozumí vedení školy.
5. Třídní učitel nebo jiný pedagogický pracovník informuje zákonného zástupce.
6. V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola OSPOD a vyčká jeho pokynů. Může vyžadovat pomoc.
7. Při opakování, splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.
8. Škola v zájmu dítěte informuje jeho zástupce o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace a doporučí rodičům, aby vyhledali odborníka.
9. Kázeňská opatření:
 - a) důtka ředitele školy – vnesení návykových látek do prostoru školy (alkohol, kouření, drogy)
 - b) 2. stupeň z chování – konzumace alkoholu v prostorách školy, v době školního vyučování nebo při akcích pořádaných školou

Nález alkoholu ve škole

a) Nález alkoholu v prostorách školy

1. Tekutinu nebudeme podrobovat žádnému testu.
2. Je informováno vedení školy, kam je tekutina uložena.
3. Je zpracován stručný záznam, který je založen v dokumentech metodika prevence.

b) Nález alkoholu u žáka

1. Tekutinu nebudeme podrobovat žádnému testu.
2. Je informováno vedení školy, kam je tekutina uložena.
3. Za přítomnosti metodika prevence nebo dalšího pedagoga je třeba sepsat stručný záznam (datum, místo, čas, jméno + podpis žáka), v případě, že žák odmítne dokument podepsat, je tato skutečnost uvedena v zápisu. Záznam je uložen do agendy metodika prevence.
4. Je informován zákonný zástupce žáka.
5. V případě opakování, splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.

11.4. OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY

V prostorách školy, v době vyučování i na všech akcích školou pořádaných je zakázána výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek. Je zakázáno i navádění k užívání těchto látek a vstup do školy pod vlivem OPL.

Ten, kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle §283 Trestního zákoníku (Zákon č. 40/2009 Sb.) a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, se sám vystavuje trestnímu stíhání. Překazit takový čin lze tím, že ho včas oznámí orgánům Policie České republiky nebo státnímu zástupci.

Dle množství konzumace omamných a psychotropních látek rozlišujeme následující pojmy:

- abstinence od drog – zdržení se nebo vzdání se nějaké substance, která způsobuje požitků
- experimentální užití drog – jednorázová zkušenost, nejvýše 2-3 zkušenosti v životě,
- rekreační užívání drog – příležitostné/pravidelné užívání drog je zakomponované do životního stylu, nepůsobí vážné zdravotní, sociální a ekonomické problémy,
- problémové užívání drog – jde o dlouhodobé užívání; většinou způsobuje zdravotní a sociální i ekonomické problémy,
- závislé užívání drog – bývá nepřetržité a pravidelné, určuje životní styl a působí vážné poškození somatické, psychologické a sociální.

Nejčastější typy návykových a psychotropních látek:

a) Marihuana

V České republice se vyskytují 2 odlišné formy marihuany:

- pěstovaná podomácku – obsahuje zpravidla 3–5 % THC
- pěstovaná tzv. hydroponiím způsobem ve velkých halách – obsahuje zpravidla 10 –30 % THC

Častou formou této drogy je také hašiš. U určitých osob po požití marihuany může dojít k rozvinutí psychických problémů – deprese, úzkosti, paniky vedoucí k sebepoškozování, k poruchám myšlení a krátkodobé paměti, rozvoji paranoidního stavu. Marihuana bývá u mladých lidí nejčastěji zneužívanou nelegální drogou.

b) Těkavé látky – ředidla, lepidla, plynné látky

Jedná se o vysoce nebezpečné chemikálie, které ovlivňují mozek (centrální nervovou soustavu). Patří se i toluen.

Toluen je nejčastěji užíván už malými dětmi. Účinek je krátkodobý a brzy odezní. Dostavuje se euforie, poruchy vnímání, halucinace, poruchy vědomí a spánku, agrese. Nebezpečnost této látky spočívá v neodhadnutí dávky. Může dojít k bezvědomí až kómatu, k srdeční zástavě, zástavě dechu nebo udušení zvracením. Trvale poškozuje mozek.

c) Metamfetamin (pervitin)

Jedná se o stimulační drogu – má budivý efekt, ovlivňuje centrální nervovou soustavu.

Zrychluje myšlení, zvyšuje motorické tempo, vytváří třes, zahání únavu, vyvolává euforii a příjemné pocity tělesné i duševní, snižuje chuť k jídlu. Člověk ztrácí zábrany, zvyšuje se jeho sexuální pud. Osoba intoxikovaná pervitinem může mít sklony k agresivnímu chování.

d) Heroin

Řadí se mezi opiáty, které se používají jako léky proti bolesti a kašli. Injekční aplikace drogy je vysoce riziková. Má rychlý vliv na centrální nervový systém, potlačuje bolest, působí euforii, má tlumivé a zklidňující účinky. Na jeho pravidelném užívání vzniká i fyzická závislost, takže syndrom odnětí látky je provázen velkými bolestmi a dalšími závažnými somatickými problémy.

e) Syntetické drogy

Nejznámější je extáze. Jde o látku s halucinogenním potenciálem. U mladých lidí patří mezi velmi rozšířenou drogu. Uživatel extáze hodně tančí a nepociťuje vyčerpání, to může být nebezpečné a může dojít k dehydrataci.

Příznaky užívání drog:

- výkyvy nálad,
- vznětlivé a agresivní chování,
- únava,
- úpadek vzhledu a zanedbávání zevnějšku, špinavé oblečení,
- začervenaní kolem nosu,
- zúžení nebo rozšíření zornic,
- lhaní, tajnosti,

- ztráta chuti, hubnutí,
- utrácení hodně peněz,
- ztrácení věcí z domu, krádeže peněz doma i ve škole,
- ztráta zájmu o zájmy, sport,
- změna kamarádů, ztráta původních kamarádů, samotářství,
- zhoršení školního prospěchu,
- pozdní příchody domů, časté přespávání u neznámých kamarádů.

Základní pravidla primární prevence

Cílem je předcházet rizikovému chování.

V prevenci se nejvíce prozatím osvědčila kombinace systematických dlouhodobých preventivních programů a přiměřených sankcí. Významnou roli hraje zapojení rodičů do organizace školy.

Specifická primární prevence rizika užívání návykových látek je zaměřená na: vědomosti, porozumění a způsoby přemýšlení, rozvoj vlastních názorů, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, umožňuje stanovit realistické cíle, nabízí prostor k diskusi a vzájemnému porozumění, rozvoj sociálně přijatelných postojů a hodnot.

Nespecifická primární prevence bývá zaměřena na nesystémové předávání informací. Velmi významným prvkem je rozvíjení volnočasových aktivit zvláště pro děti.

Konzument je nebezpečný sám sobě, distributor všem!

Doporučené postupy

Konzumace návykových látek ve škole

1. Při přistižení žáka je primárně nutné mu zabránit v další konzumaci.
2. Návykovou látku je třeba odebrat za přítomnosti další osoby a zajistit, aby nedošlo k další konzumaci.
3. Pedagogický pracovník posoudí, zda žáku nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě volá lékařskou službu první pomoci (155) a Policii České republiky, informuje okamžitě zákonného zástupce žáka, s nímž se dohodne na dalším postupu.
4. Jestliže nebezpečí nehrozí, sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, (datum, místo, čas, jméno + podpis žáka), v případě, že žák odmítne dokument podepsat, uvede tuto skutečnost do zápisu. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy. Vyrozumí vedení školy.
5. Škola vyrozumí zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Současně splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.
6. V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola OSPOD, vyčká jeho pokynů a vyžádá si pomoc.
7. Škola v zájmu dítěte informuje zákonného zástupce o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace, doporučí rodičům, aby vyhledali odborníka a informovali se

o léčbě (adiktologie, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí). Vysvětlí rodičům nutnost léčby a důležitost motivace.

8. V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může v určitých případech pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost návykových látek (zkouška ze slin, z potu) ze zákona 379/2005 Sb. §16. Jedná se o situace ve výuce, které představují odůvodněné riziko ohrožení života nebo zdraví dětí, žáků nebo jiných osob nebo odůvodněné riziko poškození majetku. V případě pochybnosti pedagogický pracovník oprávnění k orientačnímu vyšetření nevyužije.
9. Kázeňská opatření:
 - a) důtka ředitele školy – vnesení návykových látek do prostoru školy,
 - b) 2. stupeň z chování – konzumace návykových látek, v době školního vyučování nebo při akcích pořádaných školou,
 - c) 3. stupeň z chování – distribuce návykových látek ve škole.

Nález omamných a psychotropních látek ve škole

a) Nález látky v prostorách školy:

1. Látku nebudeme podrobovat žádnému testu na zjištění struktury.
2. Je neprodleně informováno vedení školy a sepiše záznam o nálezu.
3. Látku je za přítomnosti dalšího pedagogického pracovníka vložena do obálky, na kterou je uvedeno datum, místo a čas nálezu. Obálka je orazítkována, podepsána a uschována do trezoru.
4. O nálezu škola neprodleně informuje místní oddělení Policie České republiky (tel. 974 874 700).

b) Nález látky u žáka

1. Látku nebudeme podrobovat žádnému testu na zjištění struktury.
2. Je neprodleně informováno vedení školy.
3. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, je látka předána přivolanému lékaři. Pedagogický pracovník neprodleně informuje zákonného zástupce dítěte, se kterým se dohodne na dalším postupu.
4. Jestliže nebezpečí nehrozí, je za přítomnosti ředitele školy (případně zástupce ředitele nebo metodika prevence) sepsán stručný záznam s vyjádřením žáka, (datum, místo, čas, jméno + podpis žáka), v případě, že žák odmítne dokument podepsat, uvede tuto skutečnost do zápisu. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy.
5. Škola vyrozumí zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Současně splní škola oznamovací povinnost k orgánu OSPOD.
6. V případě nedostupnosti zákonného zástupce, vyrozumí škola OSPOD, vyčká jeho pokynů a vyžádá si pomoc.
7. O nálezu škola neprodleně informuje místní oddělení Policie České republiky (tel. 974 874 700).

c) Podezření, že žák má u sebe omamné a psychotropní látky:

1. Je vyrozuměna Policie ČR, oddělení Český Brod (tel. 974 874 700).
2. Je informován zákonný zástupce žáka, u něhož byla látka nalezena. Zároveň škola informuje OSPOD v Českém Brodě.

3. Žák je izolován od ostatních žáků školy a je pod soustavným dohledem do příjezdu Policie ČR. V žádném případě nebude provedena osobní prohlídka ani prohlídka věcí žáka.

d) Distribuce návykových látek ve škole

1. Distribuce návykových látek je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci návykových látek, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie České republiky (Policie Český Brod – tel. 974 874 700), protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
3. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a OSPOD.

11.5. ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona. Záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole.

Školní docházku eviduje třídní učitel a v případě podezření na záškoláctví se obrací na zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo může požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán.

Rozlišujeme několik kategorií záškoláctví:

- pravé záškoláctví – žák školu nenavštěvuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí,
- záškoláctví s vědomím rodičů,
- záškoláctví s klamáním rodičů – děti dokáží přesvědčit své rodiče o zdravotních či jiných potížích, rodiče absenci omlouvají,
- útěky ze školy – v některých případech žák opouští školu během vyučování, v jiných pouze třídu na několik hodin a pohybuje se po budově školy,
- odmítání školy – výskyt školní fobie či deprese u žáků.

Záškoláctví bývá často nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují.

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy. V případě závažných forem záškoláctví třídní učitel dále spolupracuje s výchovným poradcem, metodikem prevence, pedagogicko-psychologickým poradenstvím, oddělením sociálně právní ochrany dětí, Policií České republiky.

Základní pravidla primární prevence

Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.

Žáky a rodiče je třeba důsledně seznámit se školním řádem.

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupce žáka třídní učitel formou pohovoru. O pohovoru provede zápis, d o něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii.

Pokud má žák více než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají.

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin řeší absenci škola v součinnosti s OSV MěÚ Český Brod.

Opakovanou neomluvenou absenci škola oznámí na OSV MěÚ Český Brod, popř. Policii ČR.

Doporučené postupy

1. Žáci jsou povinni docházet do školy pravidelně a včas podle daného rozvrhu, účastnit se vyučování a všech akcí školy, které se v době vyučování konají; řádně omlouvat svoji neúčast na vyučování a ostatních povinných akcích školy.
2. Zákonný zástupce žáka je povinen doložit důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování nejpozději do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti žáka, a to písemně, e – mailem nebo telefonicky. Po návratu žáka do školy je povinen jej písemně omluvit v žákovské knížce.
3. V odůvodněných případech (např. podezření na záškoláctví) může třídní učitel ke každé absenci z důvodu nemoci omlouvané zákonnými zástupci požadovat doložení žákovy nepřítomnosti také potvrzením ošetřujícího lékaře.
4. Omluvenku předloží žák třídnímu učiteli ihned po návratu do školy .
5. Absence žáka omlouvá zákonný zástupce žáka.
6. Při dlouhodobé absenci známé předem (např. rodinná rekreace) vyžaduje škola od zákonných zástupců předem písemné omluvení. Uvolnění na jednu vyučovací hodinu povoluje vyučující předmětu nebo třídní učitel, maximálně na 2 dny povoluje třídní učitel, na delší dobu ředitel školy nebo jeho zástupce.
7. Uvolňování žáka z vyučování před jeho ukončením je možné pouze na základě písemné omluvy zákonných zástupců, kterou žák předloží vyučujícímu hodiny nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na jednu hodinu) nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na více hodin).
8. Při výskytu neomluvené absence je potřeba neodkladně informovat rodiče. Pokud se vyskytnou další neomluvené hodiny, je svolána výchovná komise.
9. Jestliže dojde k opakovanému bezdůvodnému nebo řádně neomluvenému zanedbání školní docházky, oznámí škola v souladu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně – právní ochraně dětí tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, případně místnímu oddělení Policie ČR.

10. Kázeňská opatření za neomluvenou absenci:
důtka třídního učitele – do 10 vyučovacích hodin
důtka ředitele školy – nad 10 vyučovacích hodin
11. Zjistit příčiny záškoláctví.

11.6. KRÁDEŽE

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Drobné krádeže se vyskytují ve všech školách a všech stupních vzdělávací soustavy.

Při řešení krádeže škola může dle závažnosti případu spolupracovat s pedagogickopsychologickým poradenstvím, střediskem výchovné péče, oddělením sociálně právní ochrany dětí a místním oddělením Policie České republiky.

Doporučené postupy

1. Nošení cenných věcí do školy v sobě skrývá rizikové chování, které může vést k jejich odcizení. Škola doporučuje žákům cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním, do školy nenosit. Platí zákaz volného odkládání těchto věcí, pokud k tomu žák není vyzván na výhradně určené místo (při výuce tělesné výchovy, pracovních činností...).
2. Pokud žáci budou svědky takového protiprávního jednání, ohlásí krádež nebo odcizení pedagogickému pracovníkovi školy.
3. Pedagogický pracovník o události pořídí záznam na základě výpovědi poškozeného (kdo, co, kdy, kde, jak, proč, čím ...). Ředitel školy nebo jeho zástupce věc předá orgánům činným v trestním řízení (obvodní oddělení Policie ČR) nebo poškozeného žáka poučí o tom, že má tuto možnost. Vyrozumí zákonného zástupce žáka.
4. Pokud je pachatel znám, je nutné trvat na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se. Je potřeba se pečlivě zabývat příčinami. Zákonného zástupce zloděje vyrozumíme až poté, kdy bude přesně známa příčina, která dítě k takovému chování vedla.
5. Jedná-li se o škodu většího rozsahu, vyrozumíme místní oddělení Policie České republiky a oznámíme podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
6. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která škola zvolila, neměla žádný účinek, informuje vedení školy či metodik prevence orgán sociálně právní ochrany dítěte.
7. Kázeňská opatření:
 - a) důtka ředitele školy v případě drobné krádeže,
 - b) 2. stupeň z chování v případě krádeže většího rozsahu či opakované krádeže.

11.7. VANDALISMUS

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně další zaměstnanců školy. Následkem vandalismu může být úplné zničení nebo významné poškození věci.

Rizikovými okamžiky bývají především přestávky a pak vyučovací hodina ve spojení s žákem nebo žákyní, kteří se touto dobou nezdržují ve třídě (jsou uvolnění z vyučovací hodiny, přicházejí do školy v průběhu vyučování,...)

Vandalismu je možné předcházet:

- fyzickým dohledem nad žáky a žákyněmi,
- organizovanými přestávkovými aktivitami,
- vytvořením míst k sezení, které je možné využít např. pro posezení s přáteli.

Při řešení závažných situací spojených s vandalismem je možné spolupracovat s pedagogicko-psychologickým poradenstvím, střediskem výchovné péče, OSPODem (opakované jednání a výchovná ani další opatření, která škola zvolila, neměla žádný účinek) a místním oddělením Policie České republiky (vyšší škoda, úmyslné poškození, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy).

Doporučené postupy

1. Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil. Proto bude po něm škola požadovat náhradu.
2. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, je preferován tento způsob náhrady škody. Případně může škodu nahradit jeho zákonný zástupce.
3. Pokud vznikne škoda na školním majetku, je potřeba sepsat o celé záležitosti záznam (kdo, co, kdy, kde, jak, proč, čím ...). Pokud škola viníka zná, může po něm nebo jeho zákonném zástupci vymáhat náhradu škody.
4. Nedojde-li mezi zákonným zástupcem nezletilého žáka a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.
5. Kázeňská opatření za vandalismus:
NTU – drobné poškozování školního majetku,
DTU – pokud žák i nadále pokračuje ve svém chování nebo se dopustil závažnějšího přestupku,
DŘŠ – žák pokračuje v přestupcích nebo závažně porušil školní řád .
6. Oznámení rodičům: nepatrná nebo malá škoda, dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu, škoda je většího rozsahu nebo je škoda na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoba v průběhu exkurze, ...).
7. Při výskytu vandalismu je potřeba objasnit důvody pro takové chování. Může jít o záměr nebo cíl, snahu na sebe upozornit, vyrovnat se spolužákům a spolužačkám, o následek šikany nebo její doprovodný jev apod.
8. Kdo řeší a s kým spolupracuje: vedení školy, třídní učitel, pedagogický pracovník, školní poradenské pracoviště (školní psycholog, metodik prevence, výchovný poradce), pedagogicko-psychologické poradenství, OSPOD, Policie České republiky .

11.8. EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFobie, ANTISEMITISMUS

Extremismus – porušování či zneuznávání základních etických, právních a jiných

společenských standardů, zejména ve spojení s verbální nebo fyzickou agresivitou, násilím nebo hrozbou násilí. Je motivován zejména rasovou, národnostní, náboženskou či sociální nenávistí.

Rasismus dělí společenské skupiny podle rasového klíče .

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojmány a v krajních případech může vést k jejich poškozování.

Antisemitské jednání poškozují objekt židovského charakteru.

Mezi rizikové chování žáků patří:

- verbální a fyzické napadání spolužáků, zaměstnanců kvůli jejich politickému či náboženskému přesvědčení anebo rasovému, národnostnímu, etnickému či třídnímu původu
- agitace ve prospěch extremistických hnutí na půdě školy a snaha o získání nových stoupenců mezi vrstevníky,
- zanedbávání školních povinností kvůli volnočasovým extremistickým aktivitám mimo školu.

Výskyt rasismu a extremismu ve škole je podmíněn i tradicemi, specifiky a problémy určitého regionu a podmínkami na konkrétní škole. Příklon k extremismu ovlivňují osobnostní dispozice, které jsou dotvářeny rodinným, školským a volnočasovým prostředím. Silný je především vliv blízkých vrstevníků a rodiny.

Základní pravidla primární prevence

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance. Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativních spojeních s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

Doporučené postupy:

1. Je třeba zjistit hloubku extremistického přesvědčení u jednotlivců, případně vazby na extremistickou skupinu mimo školu. Zároveň je třeba zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
2. Je třeba okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky.
3. V případě zjištění hlouběji zakotvených postojů (opakované verbální či vizuální projevy s možným extremistickým podtextem, účast žáka v extremistické partě, užití násilí s extremistickým podtextem) informujeme rodiče a nabídneme jim spolupráci.
4. V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii České republiky (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí).
5. Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskusi se žáky.

Kontakty, informace:

Člověk v tísni o. s. – <http://clovekvtisni.cz>

Romea – <http://www.romea.cz>, Drom – <http://www.drom.cz>, - kontakt v případě rasistických střetů ve škole vyvolaných jednáním romských žáků

<http://www.sely-cu/www/index.php> - poradenství proti náboženskému extremismu

11.9. NAPADENÍ OZBROJENÝM ÚTOČNÍKEM

Krizové situace spojené s násilím ve školním prostředí zahrnují zejména rizikové chování, které je vyvoláno krizovou situací, která přichází z:

- a) vnitřního prostředí – řešení konfliktů neadekvátním způsobem, zejména šikana, kyberšikana, vandalismus atd., útok na školu ze strany žáků, případně ze strany pedagogů
- b) vnějšího prostředí – řešení konfliktů neadekvátním způsobem – násilí způsobené osobou, která navštívila školu (rodič žáka; osoba, která vnikla do školy nebo jejího okolí a ohrožuje školu násilím nebo jinými prostředky, které mohou ohrozit žáky a pedagogy školy).

Je třeba, aby pracovníci školy znali dobře každého žáka školy, zvýšenou pozornost je třeba věnovat žákům rizikové skupiny s násilnickými sklony. Také je třeba znát zaměstnance školy. Je nutné počítat s tím, že i dospělé osoby vstupující do areálu školy mohou patřit do rizikové skupiny.

Žáci a zaměstnanci musí být informováni o tom, jak se chovat v případě uváděných nečekaných krizových situací, případně při podezření na hrozící krizovou situaci, na koho se obrátit, kde je možnost úniku a případné ochrany před útočníkem.

Škola má povinnost zajistit nejen fyzické, ale také psychické bezpečí žáků, a proto opatření k zajištění fyzické bezpečnosti ve škole nesmí snížit psychické bezpečí a komfort žáků.

Základní principy primární prevence

Je třeba zajistit především bezpečné prostředí pro žáky, pedagogy a ostatní zaměstnance v budově školy, k čemuž napomáhají:

- a) *Prostorová a organizačně technická opatření:*
 - Škola využívá pro vstup žáků, zaměstnanců a cizích osob (návštěv, kontrol,...) pouze jeden vchod, který je zabezpečen proti vniknutí cizích osob a vstup do něj je kontrolován, ostatní možné vstupy do budov jsou zabezpečeny (nebrání však bezpečnému úniku osob v případě požáru).
 - Škola má uzamykatelné vstupy do budov i dalších prostor v areálu školy (např. školní zahrady, apod.), má zabezpečená okna a dveře proti volnému vniknutí osob.
 - Škola vpouští cizí osoby do prostor školy až po ověření účelu jejich vstupu do budovy (doprovod žáka, návštěva pedagoga či ředitele školy, apod.).
 - Škola zamezuje nepovolaným osobám přístup do dalších prostor, budov i areálu školy, které nejsou určeny pro poskytování vzdělávání (např. sklepy, půdy, sklady, kotelny, apod.), s výjimkou specifických, zvláště provozních případů (revize, kontroly,

prohlídky, stavební úpravy, apod.).

b) Personální opatření

- Škola zajišťuje průběžný dohled nad žáky ve všech prostorách, a to od okamžiku vstupu do prostor školy po celý průběh výchovně-vzdělávacího procesu i po jeho ukončení až po dobu opuštění budovy či areálu školy.
- Škola má zajištěnu vzájemnou zastupitelnost pedagogických či nepedagogických pracovníků vykonávajících dohled nad žáky.
- Škola zajišťuje dohled nad žáky i při akcích souvisejících se vzděláváním, které jsou realizovány mimo školu.
- Škola v případě avízovaného nebezpečí využívá možnosti posílení ostrahy budovy městskou či státní policií.

c) Vnitřní předpisy, dokumentace školy

- Škola seznamuje žáky a zaměstnance s ustanoveními předpisů a pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví, včetně pojmenování nebezpečí, rizik možného ohrožení života a zdraví, pokud se vztahují k příslušné činnosti, akci nebo pracovišti a průběžně také s ustanoveními školního nebo vnitřního řádu, řádů dílen, odborných pracoven, sportovních zařízení, tělocvičen, hřišť apod. Škola má popsány a uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví, má stanovena zvláštní pravidla při některých činnostech – tělesné výchově, soutěžích, přehlídkách, výletech, škole v přírodě, apod.
- Škola spolupracuje se složkami integrovaného záchranného systému a s orgány místní správy.

Škola při eliminaci bezpečnostních rizik spolupracuje se zřizovatelem, se zákonnými zástupci žáků, policií, složkami integrovaného záchranného systému a se školskou radou.

V případě vniknutí do prostor školy a napadením ozbrojeným útočníkem je škola povinna zajistit bezpečnost žáků a zaměstnanců školy.

Doporučené postupy

Zbraň je nalezena v prostorách školy:

Pracovník školy (pedagogický i nepedagogický), který nalezne v prostorách školy zbraň, postupuje následovně:

- O nález ihned informuje vedení školy.
- Nalezenou zbraň uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- O nález je případně informována Policie České republiky.
- Zpracuje stručný záznam o události.

Žák vstoupí do prostor školy se zbraní:

Při vstupu žáka do budovy školy se zbraní (bez aktivního užití zbraně) pracovník školy (pedagogický i nepedagogický), který zjistí tuto událost, postupuje následovně:

- Zbraň zajistí.
- O nález zbraně neprodleně informuje vedení školy.
- Nalezenou zbraň uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.

- Zpracuje stručný záznam o události s vyjádřením žáka, u kterého byla zbraň nalezena (datum, místo a čas nálezu a jméno žáka). Zápis podepíše i žák, u kterého byla zbraň nalezena. V případě, že žák podepsat odmítá, uvede pedagogický pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce. Záznam založí školní metodik prevence do své agendy.
- Ředitel školy nebo jeho zástupce informuje zákonné zástupce žáka, případně Policii České republiky a OSPOD.

Napadení žáka / žáků či zaměstnanců školy ozbrojeným útočníkem:

Při napadení žáků či zaměstnanců školy ozbrojeným útočníkem pracovník školy, který zjistí tuto událost, postupuje následovně:

- Zajistí bezpečnost pro žáky.
- Neprodleně informuje vedení školy, kterému předá co nejvíce známých informací (místo pohybu a počet útočníků, čím jsou ozbrojeni, apod.)
- Vedení školy předá informace složkám integrovaného záchranného systému (IZS).
- Dále pracovníci školy i žáci postupují dle instrukcí složek IZS.

Pro případ alternativních způsobů přesunu žáků domů je povinností třídních učitelů vést důsledně agendu třídního učitele s aktuálními kontakty na zákonné zástupce.

Vedení školy zajistí předání informací o krizové situaci rodičům.

V případě vzniku krizových situací má právo poskytovat případné informace médiím pouze vedení školy.

Následná intervence

Škola je povinna zajistit následnou krátkodobou i dlouhodobou pomoc, externí psychologickou podporu pro žáky a zaměstnance školy, kterých se situace dotkla a to ve spolupráci s IZS.

Zároveň škola zajistí v co nejkratší době obnovení výuky či zakomponování preventivních prvků do výuky.

11.10. SEBEPOŠKOZOVÁNÍ, PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

Jedná se o komplexní autoagresivní chování, které lze nejlépe chápat jako nezralou odpověď na akutní anebo chronický stres, nevladatelné emoce či myšlenkové pochody.

Za patologické sebepoškozování se obecně nepovažuje poranění, které je v dané kultuře tolerované (např. piercing a tetování), či začlenění do skupiny vrstevníků nebo demonstrace vlastní hodnoty mezi nimi (snaha být „cool“ a „in“).

Mezi způsoby sebepoškozování patří: **řezání, pálení kůže, škrábání, píchání jehlou, rozrušování hojících se ran, kousání, údery, nárazy, tahání vlasů a kůže,....**

Nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna.

Z psychologického hlediska lidé, kteří se poškozují, často:

- trpí chronickou úzkostí,
- mají sklon k podrážděnosti,
- sami sebe nemají rádi, sami sebe znehodnocují,
- jsou přecitlivělí na odmítnutí,
- mívají intenzivní agresivní pocity, které výrazně odsuzují a často potlačují nebo obracejí proti sobě,
- mívají sklon jednat v souladu se svou momentální náladou,
- bývají depresivní a mívají sebevražedné a sebe destruktivní sklony,
- cítí se slabí, bezmocní.

Motivem sebepoškozování bývá nejčastěji:

- snaha zmírnit vnitřní napětí, snaha uniknout z nesnesitelné situace nebo neúnosného duševního stavu, snaha odstranit pocity viny, studu, dosažení pocitu očištění,
- odpoutání pozornosti od jiných problémů,
- znovuprožití traumatu ve snaze o jeho zpracování,
- dosažení poranění, která jsou viditelná a léčitelná na rozdíl od těch neviditelných duševních.

Mezi poruchy příjmu potravy řadíme především mentální anorexii a bulimii. Ty představují ve svých projevech mezní polohy jídelního chování od život ohrožujícího omezování příjmu potravy až po přejídání spojené se zvracením nebo jinou nevhodnou kompenzací energetického příjmu. Pro obě poruchy je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení.

Základní principy primární prevence

Pokud pedagog zjistí příznaky sebepoškozování, situaci konzultuje s výchovným poradcem či metodikem prevence. V případě nutnosti je dále navázána spolupráce s rodiči žáka, pediatrem či psychopediatrem, eventuálně je osloven orgán sociálně právní ochrany dítěte. Pedagogický pracovník není terapeut!

Doporučené postupy

1. V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života škola kontaktuje psychiatrické oddělení či kliniku spádové nemocnice i nedobrovolně – cílem je zabránit vážnému poškození zdraví žáka!
2. Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním, jsou osloveni zákonní zástupci žáka a jsou jim předány kontakty na dostupné psychiatrické či psychologické ambulance či krizová centra, která mohou dále pomoci situaci řešit. Je třeba snažit se navázat systematickou dlouhodobou spolupráci mezi rodinou a školou.
3. V případě poruch příjmu potravy je vhodné vyrozumět nejen rodiče, ale také pediatra, a to vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků). Rodiče je vhodné informovat, i když dítě nechodí do školní jídelny.

4. Dítě a rodinu je třeba motivovat k návštěvě specialisty (psychiatrické a psychologické ambulance, krizová centra, linky důvěry).
5. Jsou stanoveny jasné hranice a pravidla chování žáka na půdě školy.

11.11. NETOLISMUS

Jedná se o závislost na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:

- počítačové hry,
- sociální sítě,
- internetové služby (např. různé formy chatu),
- virální videa,
- mobilní telefony,
- televize aj.

Rizika spojená s netolismem je možné rozdělit na:

1) Tělesná rizika

Časté bolesti pohybového aparátu – bolest šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd.

Se sedavým způsobem života mohou být spojeny další problémy, např. obezita, cukrovka a srdeční onemocnění. Popisovány jsou také případy epilepsie, větší tendence riskovat, která zvyšuje riziko úrazů. Časté jsou bolesti očí, dále pak pálení a slzení očí, výskyt tiků, skvrny před očima a potíže při zaostřování při přenášení pohledu z blízkého na vzdálený cíl či naopak.

2) Psychologická a sociální rizika

Nadužívání počítače významně zasahuje do organizace času a projevuje se například nepravidelností v jídle nebo nedostatkem spánku. Zhoršují se mezilidské vztahy v rodině, partnerských vztazích, ve škole. Dochází ke zhoršování školního prospěchu. Zvyšuje se riziko závislostního chování. Zatěžování nervového systému vede k poruchám paměti a komunikačních schopností. Předpokládá se také větší sklon k agresivitě, rvačkám, šikanování, nepřátelskému nebo podezřavému ladění. Problematickým se také může stát odtržení od reality.

Pro netolismus je charakteristický pozvolný, plíživý a neuvědomělý vznik, neostrá hranice mezi vyžíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí. Charakteristický je růst jednoho programu (způsobu chování) na úkor druhých do té míry, že je schopen vyřadit životně důležité programy.

Pro pochopení podstaty netolismu je třeba uvědomit si, jaké potřeby dítěte či dospělého hraní on-line her vlastně uspokojuje.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce,
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,

- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát,
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá,
- kradení peněz na nákup her,
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- narušené vztahy s rodinou,
- zanedbávání učení,
- opouštění dřívějších zájmů a přátel,
- zhoršující se školní výsledky.

Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči /zákonnými zástupci dítěte. Je možné spolupracovat také s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, odbornými zdravotnickými zařízeními či nestátními organizacemi orientovanými na danou problematiku.

Základní pravidla primární prevence

Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Určitými znaky může být např.:

- narušení vztahů,
- zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení),
- únava (hraje dlouho do noci),
- ztráta kamarádů (vymění je za virtuální),
- nervozita,
- náhlé změny v chování,
- zvýšení agresivity (spojené především s nemožností být on-line).

Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací (pedagogicko-psychologické poradny, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí netolismu).

Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje.

11.12. PŘÍSLUŠNOST K SUBKULTURÁM

Subkultury jsou přirozenou součástí života dospívajících, inklinace k nim se začíná výrazně projevovat od cca 13. roku života. Umožňuje dospívajícímu především odpoutat se od pasivního následování hodnot rodičů a autorit, vytváří předpoklad pro budoucí tvorbu vlastní identity a představuje první krok v rámci nacházení vlastní svébytnosti. Navíc pocit blízkosti s ostatními dává jedinci jistotu, že nebude sám.

Negativním dopadem může být osvojení si některých forem rizikového chování, nejčastěji různé formy závislostního jednání (konzumace nejrůznějších drog či ulpívání na jednom typu činnosti).

Rozlišujeme 2 různé formy příslušnosti k subkulturám:

- 1) zástupné ztotožnění – zpravidla dočasná příslušnost k dané skupině, naivní ztotožnění se s hodnotami,
- 2) pravé ztotožnění – relativně stálá příslušnost, častá je aktivní angažovanost v realizaci společných akcí apod.

Nejčastěji se objevující subkultury

A) Anarchismus

Odmítá jakoukoliv formu státního zřízení či omezování života jednotlivce. Klíčovým pojmem zde je osobní svoboda.

V České republice jsou v současnosti anarchistické směry sdruženy pod hlavičkou Československé anarchistické organizace. Jejich aktivita je zaměřena na pořádání demonstrací, pravidelně vydávají časopis A-kontra, který se věnuje šíření anarchismu a reflexi aktuálního dění ve společnosti.

Rizika: Chování členů této subkultury může být namířeno proti autoritám, pravděpodobně bude patrný odpor vůči nařízením, pravidlům, školní disciplíně apod. Jednotlivci se mohou stavět na odpor vůči represivním postupům a budou velmi citliví na jakoukoliv formu byť jen domnělé nespravedlnosti ze strany autorit. Budou mít však pravděpodobně zájem se vzdělávat a budou ochotni k diskusi na společenská témata.

B) Emo

Subkultura vycházející z punku, vyznačující se výraznou vnější image, doprovázená deklarovanou i skutečně prožívanou emocionální citlivostí, bohatými vnitřními prožitky, přemýšlivostí a inklinací k různým formám umění.

Součástí vnější image jsou výrazné účesy (černé, rovné vlasy, česané na „patku“), upnuté džíny a triko se spíše strohými nápisy, boty značky Converse, výrazné pásky a další doplňky. Členové subkultury se scházejí především na sociálních sítích a na koncertech spřízněných kapel. V minulosti bylo emo často spojováno s údajně častým sebepoškozováním, jako hudební a životní styl však toto chování přímo nepodporuje.

Rizika: možná apatie vůči školním povinnostem, výrazná až provokující image, u labilních jedinců známky sebepoškozování.

C) Gothic / Witch

Hudební a módní kultura vycházející z post-punku a metalu. Je spojena s velmi výrazným zevnějškem, zejména pak výrazným líčením, využíváním výhradně černé barvy, stříbrných cvočků, ostnů a jiných kovových prvků včetně piercingu. Často je toto projevem vysoké citlivosti, přemýšlivosti a možné introverze daného jedince.

Sama subkultura jakoukoliv formu projevovaného násilí nepodporuje.

Běžní členové však zpravidla jeví spíše zájem o kulturu a umění, často čtou beletrii či básně

(spíše vážně až tragicky laděné), zajímají se o temné stránky existence člověka (např. smrt, násilí nebo deprese), spíše však z „teoretického hlediska“.

Rizika: horší navazování běžných sociálních kontaktů, časté předsudky okolí.

D) Hip-hop

Jedná se především o hudbu a s ní spojený životní styl. Hodnotově je subkultura orientovaná proti jakýmkoliv formám rasismu, materialismu, sexismu a dalším formám diskriminace nebo domnělé redukce života a vztahů na zisk a bohatství.

Hudba je specifická svou monotónní rytmikou. Text zpravidla nese poselství, sdělení a neslouží jen k prosté konzumaci.

Členové subkultury nejeví zájem o „kariéru“ v běžném slova smyslu, odmítají usilovat o materiální blahobyť, orientují se na vztahy.

Součástí hip-hopové kultury je také graffiti – umělecká forma vyjádření stojící mimo hlavní proud umění. Často se také s touto subkulturou pojí konzumace převážně tzv. „měkkých“ drog, především pak marihuany.

Rizika: tvorba graffiti (přestupek), konzumace marihuany, dlouhodobá rezignace na školní povinnosti.

E) Punk

Hnutí, hudební a životní styl formovaný jako protest vůči vládnímu establishmentu a kulturnímu mainstreamu. Zosobňuje protest vůči jakékoliv formě státní autority a vůči většinově sdílené hodnotě peněz a majetku.

Součástí vnějších znaků hnutí punk jsou velmi výrazné účesy (tzv. „číra“), vysoké pevné boty, kožená nebo džínová bunda s cvočky a nášivkami.

Členové hnutí často obsazují neobydlené budovy a na těchto místech zakládají lokální kulturní centra, tzv. squaty.

Hnutí je politicky výrazně levicové, v některých svých podobách splývá s idejemi anarchismu, často se vymezuje vůči nejrozličnějším formám diskriminace a podporuje emancipaci žen.

Rizika: možná dlouhodobá rezignace na „běžné“ hodnoty, riziko záškoláctví, sníženého prospěchu, obtíže s autoritami – zejména nekázeň, drzost, nadměrná konzumace alkoholu, okrajově také marihuany, přestupky vůči veřejnému pořádku, zejména na politických akcích.

F) Ska / reggae

Vychází s hudebního stylu původem z Jamajky vyznačujícím se rychlou rytmikou a pozitivní atmosférou písní. Subkultura je politicky orientována levicově, vystupuje proti fašismu, nacismu a jiným formám militarismu a diskriminace, přesto však neužívá politický aktivismus jako formu sebeprezentace. Subkultura je vnitřně velmi soudržná a kulturně činná.

Z hlediska image je využívána především černá a bílá barva. Časté je elegantní oblečení jako saka, kravaty, košile, často lze zaznamenat černobílý kostkovaný vzor.

Rizika: konzumace především tzv. „měkkých“ drog, zejména marihuany, občas se vyskytují také syntetické drogy.

G) RPG komunity / síťové PC hry

Role-playing games jsou epické, dlouhodobé skupinové hry, odehrávající se ve fiktivním („fantasy“) světě. Specifikum těchto her je to, že se účastníci věnuje rozvoji vlastní herní postavy, která je součástí světa, jenž má vlastní vývoj, důležité milníky a události, a zároveň je také (ve skutečném světě) součástí komunity spoluhráčů.

RPG lze provozovat jako stolní hry, počítačové hry přes internet či lokální síť nebo v přírodě, kde jsou realizovány např. velké bitvy či různá shromáždění včetně kostýmů a nejrůznějších rekvizit. Společenství tedy může být virtuální i skutečné.

Pro některé členy se skutečný svět pak může jevit jako nezajímavý nebo nepřátelský. Naprostá většina účastníků dokáže v praxi realizovat své životní cíle (v těchto případech má život ve fiktivním světě podobnou funkci a efekt jako např. sledování televizních seriálů většinovou populací.

Rizika: možné „vzdálení se“ od reality a postupná ztráta zájmu o školní a jiné povinnosti, snížené množství prožitků nejrůznější povahy z reálného světa, možná tvorba závislosti při zvýšené frekvenci hraní.

H) Skinheads

Skinheads je možné rozdělit na 2 skupiny:

- a) původní „oi-skinheads“, kteří zastávají levicové názory a ostře se staví proti rasismu a nacionalismu (hudebně se orientují na ska, ska-punk),
- b) skupinu skinheads, kteří jsou orientováni pravicově, veřejně vystupují proti přistěhovalcům, homosexuálům, narkomanům a dalším menšinám vymykajícím se jejich představě zdravé součásti národa.

Extrémně pravicové skupiny jsou zpravidla velmi dobře organizovány, vyznávají hierarchické řízení a realizují bohatou mezinárodní spolupráci. Mezi jejich ideologické cíle patří boj proti imigrantům, homosexuálům a jiným minoritám, včetně použití provokativních akcí.

Členové této subkultury nosí pevné vysoké boty, koženou nebo džínovou bundu (např. tzv. „křovák“ či „bomber“), časté jsou nášivky, které dávají najevo příslušnost daného jedince k nějaké podskupině či ideologii.

Tyto skupiny jsou výrazně orientovány na sdílené hodnoty a principy, vystupují proti multikulturalismu a přistěhovalectví, jsou také velmi uzavřené a vůči sociální majoritě nedůvěřiví.

Rizika: vyšší riziko agresivního chování, možné podílení se na protizákonných aktivitách ve smyslu činností ukotvených v trestním zákoníku v paragrafu „Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka“, zločinu z nenávisti, popírání genocidy aj.

Příslušnost k subkulturám není upravena žádným legislativním předpisem. S některými extremistickými skupinami se pojí specifické chování upravené trestním zákoníkem, konkrétně:

§ 196 trestního zákoníku Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci,

§ 198 trestního zákoníku Hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení,

§ 198a trestního zákoníku Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod,

§ 236 trestního zákoníku Omezování svobody vyznání,

§ 260 trestního zákoníku Podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka.

Základní principy primární prevence

Preventivní působení v oblasti subkultur je minimálně sporné. Můžeme mluvit o prevenci některých rizikových projevů chování, které jsou s určitými subkulturami úže a někdy typicky spjaty.

- a) *nespecifická primární prevence* – zaměřit se na vytváření bezpečného prostředí, podpora otevřenosti k názorům druhých, podpora koheze třídních kolektivů, nastavování organizačních a vztahových pravidel uvnitř skupiny.
- b) *specifická prevence* – zaměřovat se na jednotlivé rizikové faktory, seznámení se se skutečnou historií a vývojem jednotlivých subkultur a informace jevech, které mohou být pro jedince a jeho okolí rizikové.

Doporučené postupy

- 1) Samotná příslušnost k subkultuře ještě nic neznamená, nenese automaticky nebezpečí výskytu rizikového chování.
 - a) Nenechte se zmást vzhledem!
 - b) Snažte se akceptovat příslušnost žáka k subkultuře jako jeho vývojovou potřebu, nezesměšňujte jej, nekomentujte to, co lze z pohledu dospělého jedince považovat za nevhodné či směšné.
 - c) Kritizujte chování, nikoliv subkulturu: případnou kritiku směřujte na daného jedince a jeho chování.
 - d) Snažte se o dané subkultuře něco dozvědět.
 - e) Možná rizika dané subkultury berete jako možnost, ne jako jistotu.

Cílem řešení by mělo být oddělit příslušnost k subkultuře a projevy rizikového chování.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení.

Pokud má takovéto podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD).

Doporučená literatura: Smolík, J. *Subkultury mládeže, uvedení do problematiky*. Grada, Praha 2010.

11.13. RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Rizikové sexuální chování může negativně ovlivňovat jedince, který se ho dopouští, či se ho nějakým způsobem dotýká, a to jak v čase, kdy se odehrává, tak i v budoucnosti. Následně se může projevit ve vývoji psychiky (např. posun hodnot), v psychologicko-sexuologické oblasti (např. preference patologických sexuálních aktivit), ve zdravotní (např. pohlavně přenosné nemoci) a sociální oblasti (např. navazování neadekvátních sociálních vazeb).

K rizikovému sexuálnímu chování patří např. předčasný začátek pohlavního života, vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, či prostituční chování.

Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

Za sexuální rizikové chování je považován soubor projevů chování doprovázejících sexuální aktivity a vykazujících prokazatelný nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik. Může se jednat o chování v populaci běžné (např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti). Patří sem také různé nové fenomény přinášející riziko i jiných než pouze zdravotních dopadů, jako je například zveřejňování intimních fotografií na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem, eventuálně nahrávání na video se zvýšeným rizikem zneužití takového materiálu.

V oblasti primární prevence je třeba především vytvářet zdravé postoje, které následně ovlivňují chování jedinců (případně i změnu postojů) a to ještě dříve, než k sexuálnímu rizikovému chování skutečně dojde.

Mezi základní principy prevence rizikového sexuálního chování patří:

- preventivní programy přizpůsobit věku a vzdělání cílové skupiny,
- předávat informace o způsobech ochrany před nemocemi,
- informovat o tom, co je sexuální zneužívání a rizikové sexuální chování,
- upozorňovat na práva dítěte a důstojnost člověka,
- podporovat tvorbu zdravých postojů k vlastnímu tělu, vztahům a sexuálnímu chování,
- minimalizovat projevy nesnášenlivosti, předsudky apod. v oblasti vztahů, sexu a sexuální orientace,
- zabezpečit lepší spolupráci školy a rodiny,
- propojit zdravotní, sociální a výchovné intervence.

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

- 1) pokud ho dítě neprovádí v soukromí;
- 2) pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího;
- 3) pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování.

Je dobré, pokud je možná spolupráce s rodiči. V tomto případě lze, podle závažnosti, řešit vzniklou situaci buď na půdě školy nebo zprostředkovat kontakt rodičů se specializovaným pracovištěm, které nabízí psychologické terapeutické a poradenské služby.

Rizikové sexuální chování upravuje Trestní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb.

§ 367 Nepřekážení trestného činu,

§ 185 Znásilnění,

§ 187 Pohlavní zneužití,

§ 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie,

§ 198 Týrání svěřené osoby,

§ 368 Neoznámení trestného činu.

Základní pravidla primární prevence

Nejdůležitějším prvkem primární prevence je VZTAH.

Učitel by měl pracovat na vytváření dobrého vztahu s každým dítětem jednotlivě.

Součástí účinné prevence má být také včasné poučení dítěte, na koho se může obrátit v případě nouze nebo ohrožení (policie, učitel, zdravotník atd.). V případě potřeby je možné předat zákonným zástupcům kontakty (pediatrie, gynekologie, urologie, sexuologie).

Učitel by měl o částech lidského těla týkajících se pohlavních orgánů mluvit bez zvláštního emočního náboje. Dítě by mělo být informováno o všem, co ho zajímá, důležitou však zůstává forma sdělení. Pokud se učitel necítí zcela jist či nedokáže odpovědět na nějakou otázku dítěte, je důležité dát dítěti najevo, že jeho otázku slyší, že neubírá na jejím významu, jenomže neumí přesně odpovědět. Zároveň by měl mít v záloze někoho, na koho může dítě odkázat.

Doporučené postupy

- Zjištění sociálního klimatu ve třídě – popis, včasná intervence, besedy aj.
- Učitel si může všimnout i tělesných změn u dítěte viditelných pouhým okem. Pokud by v této oblasti učitel shledal něco podezřelého nebo něco, co se mu zná mimo normu, měl by na to upozornit rodiče a nabídnout jim návštěvu odborníka (pediatr, sexuolog, gynekolog, androlog či urolog).
- Pedagog by si měl být vědom, že je potřeba brát vážně každé sdělení dítěte, a nepodceňovat je. Učiteli rovněž nepřísluší posuzovat pravdivost oznámení či tvrzení dítěte. To přísluší až soudu, resp. soudnímu znalci.

Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo Policii České republiky.

Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/>.

11.14. DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí řadíme mezi typy rizikového chování, které mohou ohrozit zdravý vývoj žáků a mít nepřímé dopady do chování žáků. Má negativní vliv na harmonický vývoj dětí a mladistvých zejména v oblasti emocionální, vztahové, může ohrozit i zdravý tělesný vývoj. Domácí násilí je netypickou formou rizikového chování pro školní prostředí, navíc je složité ho přesně identifikovat a správně vyhodnotit míru a potřebu podpory z vnějšího prostředí.

Násilí, které se odehrává v rodině, se může projevovat v chování žáka a může být jedním z důvodů dalších forem rizikového chování (např. záškoláctví, zneužívání návykových látek, sebepoškozování, násilné chování aj.)

Domácí násilí představuje obvykle fyzické, psychické, nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, k němuž dochází skrytě v soukromí. Zařadit sem také můžeme ekonomické zneužívání a sociální násilí/izolaci. Je typické, že se intenzita násilného chování v průběhu času stupňuje.

Klíčové charakteristiky:

- je opakované,
- je neveřejné,
- eskaluje,
- role oběti a agresora jsou jasně rozdělené, nezaměňují se,
- zneužívání moci a kontroly ze strany agresora, která v oběti vzbuzuje strach,
- pachatel bývá násilný většinou jen ke své oběti,
- pachatel považuje svoje chování za ospravedlnitelné,
- k domácímu násilí dochází v cyklech,
- chování oběti je zaměřeno na zajištění přežití.

Ve všech formách domácího násilí může dítě figurovat jako oběť i jako svědek. Děti jsou za svědky domácího násilí považovány, pokud vidí či slyší násilné projevy, vidí důsledky násilí. Přítomnost dítěte u domácího násilí považuje WHO za psychické týrání dítěte.

Povinnosti a omezení školy:

Škola nemůže být tím, kdo primárně zasahuje do řešení situace v rodině. Není úlohou pedagoga usuzovat na domácí násilí na základě svých pocitů, vyvozovat je z chování a projevů dítěte. Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěří či pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti.

Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPOD.

Základní pravidla primární prevence

Primární nespecifická prevence spočívá v posilování sebevědomí dítěte, schopnosti říci „ne“, podpoře funkčních sociálních vztahů aj. V rámci prevence by se škola měla zaměřit zejména na rozvoj schopnosti řešit konfliktní situace nenásilným a bezpečným způsobem. Děti by měly mít informace o nebezpečných situacích, kdo jim a jak může pomoci v případě ohrožení.

Primární prevence specifická spočívá zejména v seznámení dětí s jejich právy a povinnostmi a to adekvátně jejich věku. Děti by měly být seznámeny zejména s tím, že:

- domácí násilí má různé formy,
- násilné chování v rodině není omluvitelné,
- za násilí může ten, kde jej koná, protože si sám volí, jak se bude chovat,
- každý má právo rozhodovat o sobě samém,

- na koho se v rámci školy mohou obrátit se svými starostmi (školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, ten, komu dítě důvěřuje),
- jak říci NE,
- jak vypadají zdravé a nezdravé vztahy,
- proč si někdo nechá násilí líbit a nedokáže říci „Stop“,
- jak zvládat vztek.

Působení na děti, které se s domácím násilím setkaly, ať již ve formě obětí či svědků náleží odborníkům, nikoliv škole.

Doporučené postupy

Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevít důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní.

Když se dítě pedagogovi svěří, je dobré klást dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby dítě svými slovy popsalo, co se stalo:

- Řekni mi, co se stalo...
- Co se stalo potom?
- Kde jsi přešel/a k této modřině?

Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.

Pokud se na pedagoga obrátí rodič – oběť domácího násilí, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice systematicky věnují (intervenční centra, azylová centra, dětská krizová centra).

11.15. SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN

Jedná se o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče a další členové rodiny.

Změny v chování dítěte:

- celková stísněnost a nezájem o dění kolem,
- zvýšená opatrnost v kontaktu s dospělými,
- úzkost a vyděšené reakce v přítomnosti konkrétních dospělých osob,
- zvýšená citová dráždivost a agresivní projevy na sebemenší podněty,
- váhání s odchodem domů po vyučování,
- sebepoškozování,
- útěky z domova.

Nejčastější známky na těle dítěte:

- opakovaná zranění včetně zlomenin,
- modřiny a otoky,
- otisky různých předmětů a rukou na těle,
- stopy po opaření nebo popálení cigaretou.

Některé známky zanedbávání:

- trvalý hlad, podvýživa,
- chudá slovní zásoba,
- špatná hygiena,
- nedostatek dohledu – dítě je večer doma samo, venku pobývá dlouho do tmy,...
- vyčerpanost,
- vyhození z domova.

Některé projevy zanedbávaného dítěte:

- má chudé nebo velmi špatné vztahy s rodiči,
- touží po citu a pozornosti jakéhokoliv dospělého,
- je neobvykle unavené až apatické, někdy naopak nezvládnutelné,
- všechno jí hladově a hltavě,
- chodí za školu nebo do ní chodí pozdě, má potíže s učením,
- zdráhá se odcházet domů.

Základní pravidla primární prevence

V případě zjištění syndromu CAN učitel nepostupuje sám, dle závažnosti informuje pediatra, OSPOD, místní oddělení Policie České republiky, či dalšími odborníky.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost na OSPOD. Pomoci informovat mohou také intervenční centra, linky důvěry.

V rámci všeobecné prevence je třeba zařadit tuto problematiku do výuky. Je třeba žáky informovat o:

- dětských právech,
- hranicích, které by neměl ani rodič překročit,
- co dělat, pokud se dítě setká s prvními projevy týrání, zneužívání či zanedbávání,
- tzv. tabu zónách na těle dítěte,
- na koho se obrátit.

Doporučené postupy:

1. Důležitá je všímavost pedagoga, zda dítě nese nějaké stopy týrání. Jde o změny chování žáka či o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem.
2. Pedagog by se měl vždy pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Rozhovor s dítětem nemusí vést pouze třídní učitel, ale i jakýkoliv jiný zaměstnanec školy, kterému žák důvěřuje. Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít!
3. Další informace je možné získat od spolužáků či sourozenců.
4. Ve většině případů je vhodné oslovit rodiče, kteří by měli okomentovat to, jak si vysvětlují problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Můžeme tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání.
5. Pokud dítě samo přizná, že je týráno, nebo si tuto informaci učitel jinak potvrdí, je

vhodné kontaktovat odborníky a kontaktovat OSPOD, případně místní oddělení Policie České republiky.

Sexuální zneužívání

Je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneužívatele. **Pohlavní zneužívání je závažným trestným činem (§242 zákona č. 140/1961 Sb. Trestního zákona).**

Dítě je obětí sexuálního zneužívání

1. Pokud se dítě svěří s touto informací, informujeme jen nejnutnější okruh osob, pokud se zneužívání dopouští rodič, neinformujeme ho.
2. S dítětem komunikujeme, avšak nevyšetřujeme – toto přísluší psychologovi a policii.
3. Je třeba dítěti sdělit, že skutečnost je nutné ohlásit na policii.
4. Případ oznámíme a předáme Policii ČR.

Dítě je obětí sexuálního napadení

1. Jestliže se dítě stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznámíme policii, rodičům a orgánu sociálně právní ochrany dítěte.
2. Dítě neopouštíme až do příchodu rodičů.

Kontakty:

a) Policie

Obvodní oddělení Policie České republiky Český Brod – Husovo náměstí 65, 282 01 Český Brod, telefon 321 622 361, 974 874 700, 602 263 007, email : ko.oo.brod@pcr.cz, provozní doba: nepřetržitě

b) Oddělení sociálně právní ochrany dětí

Městský úřad Český Brod – Nám. Arnošta z Pardubic 56, 28201 Český Brod, telefon 321 612 111, 321 612 126, email cesbrod@cesbrod.cz, provozní doba: Po, St: 8.00 – 11.00, 12.00 – 17.00

c) Adiktologie

Adiktologická ambulance - Mgr. Lenka Šťastná, Ph.D. - psycholog, MUDr. Jakub Minařík – psychiatr, Klinika adiktologie, Apolinářská 4, 120 00 Praha 2, telefon 224 968 208, email: adambulance@vfn.cz, lenka.stastna@vfn.cz, jakub.minarik@vfn.cz

On-line adiktologická poradna – www stránky: <http://poradna.adiktologie.cz>, email: poradna@adiktologie.cz

Ambulance dětské a dorostové adiktologie – Klinika adiktologie 1 LF UK a VFN, Na Bojišti 1, 120 00 Praha 2, telefon: 224 964 399, email: addambulance@vfn.cz, provozní doba: Po, Út, Čt 9.00 – 12.00, 13.00 - 17.00

d) Středisko výchovné péče:

Středisko výchovné péče Kolín – Na Pustině 1068, Kolín 2, 280 02, telefon +420 777 738 794, email: info@svp-kolin.cz, www stránky: www.svp-kolin.cz

Výchovný ústav, středisko výchovné péče – Čakovická 783/51, 190 00 Praha, telefon 283 883 470, mobil 773 587 113, email: kontakt@klicov.cz, www stránky: www.klicov.cz

e) Nestátní organizace:

Pedagogické psychologické a právní poradenství – Weberova 213, 150 00 Praha 5, telefon PaedDr. Zdeňka Kašparová 603 294 304, JUDr. Karel Kašpar 604 122 097, email:

kasparova@pppk.cz, kaspar@pppk.cz, www stránky: www.pppk.cz

f) Psychiatrické a psychologické ambulance:

Centrum psychiatrické péče – Karlovo náměstí 47, 280 02 Kolín, tel. 321 728 784, mobil 774 770 215, email: kolin@centrum-psych-pece.cz, ordinační hodiny: Po, Čt – 8.00 – 14.30, Út 8.00 – 16.30, St 8.00 – 18.30, Pá 8.00 – 12.00

Klinická psychologie – PhDr. Krchová, s.r.o. – Golfová 910/10, 102 00 Praha – Hostivař, tel. 274 772 344, mobil 731 516 839, email: irena.krchova@seznam.cz, ordinační hodiny: Po – 9.00 – 15.00, Út – 11.00 – 17.00, St, Čt – 9.00 – 16.00, Pá – 9.00 – 13.00

g) Krizová centra:

Dětské krizové centrum – V zápolí 21, 141 00 Praha 4, tel. 241 480 511, mobil 777 664 672, email: ambulance@дитеkrize.cz, ordinační hodiny: Po, St 8.00 – 16.00, Út, Čt 8.00 – 18.00, Pá 8.00 – 14.00.

Krizové centrum RIAPS – Chelčického 39, Praha 3, tel. 222 580 697, nepřetržitý provoz
Centrum krizové intervence Psychiatrické léčebny – Praha Bohnice - Ústavní 91, Praha 8, tel. 284 016 110, email: cki@plbohnice.cz.

h) Linky důvěry:

Linka Bezpečí – tel. 116 111, email: pomoc@linkabezpeci.cz.

Linka důvěry Centra krizové intervence PL Bohnice – tel. 284 016 666

Linka důvěry Dětského krizového centra – tel. 241 484 149, email: problem@дитеkrize.cz

Linka důvěry RIAPS – tel. 222 580 697, email: linka@mcssp.cz

Telefonická krizová intervence KC Spondea – tel. 541 235 511, mobil 608 118 088, chat www.chat.spondea.cz

i) Pediatři:

Praktický lékař pro děti a dorost **Mudr. Vostřezová Alena – Palackého 975, 282 01 Český Brod**, tel: 321 620 114, mobil: 728 652 907, ordinační hodiny: Po 8.00-12.00, Út- Čt 7.30-11.00, Pá 8.00-10.30

Praktický lékař pro děti a dorost MUDr. Drahoňovská Irena- Žižkova 282, 282 01 Český Brod,
tel: 321 610 939, ordinační hodiny: Po, Út, Čt, Pá 8.00-12.00, St 8.00-11.00

Praktický lékař pro děti a dorost MUDr. Košnářová Irena – Žižkova 282, 282 01 Český Brod,
tel: 321 610 290, ordinační doba: Po, Út, Pá 7.30-12.00, St, Čt 10.00-12.00

j) Gynekologie:

MUDr. Jan Pospíchal, MUDr. Ivan Juránek - gynekologická ordinace - Náměstí Husovo 64, 282 01 český brod, tel: 321 622 107

MUDr. Helena Školová - gynekologická ordinace - Prokopa Velikého 108, 282 01 Český Brod,
tel.: 321 623 135, E-mail: gyn.sikolova@gmail.com, ordinační hodiny Po, Pá 8.00-12.00, Út 11.00-19.00, St 7.30-12.00, Čt 7.30-11.00 13.00-19.00

k) Urologie:

Oblastní nemocnice Kolín, a.s., nemocnice Středočeského kraje – Žižkova 146, 280 02 Kolín 3,
tel. 321 756 614, www stránky <http://www.nemocnicekolin.cz/>
Fakultní nemocnice Královské Vinohrady – Šrobárova 1150/50, 100 34 Praha 10, telefon
267 161 111, www stránky: <http://www.fnkv.cz/kontakt.php>

l) Sexuologie, andrologie:

TH klinika s.r.o. – Karlovo náměstí 3, 128 00 Praha 2, telefon 222 363 555, mobil 775 065 610,
602 434 747, email: objednani@thklinika.cz, objednání: 8.30 – 17.00, ordinační hodiny: Po – Pá 8.30 – 20.00

m) Pedagogicko-psychologické poradny:

Pedagogicko-psychologická poradna Český Brod – nám. Arnošta z Pardubic, 282 01 Český Brod,
telefon 734 152 689, email: kecova.v@zszitomirska.info

Pedagogicko-psychologická poradna Středočeského kraje Kolín – Jaselská 826, 280 02 Kolín,
telefon 321 717 168, 321 772 116, email: stetinova@pppkolin.cz, www stránky:
<http://www.pppstredoceska.cz>

n) Intervenční centra: :

Intervenční centrum Praha – Chelčického 39, 130 00 Praha 3, telefon: 281 911 883,
734 510 292, email: icpraha@csspraha.cz, provozní doba: Po, Út 8.30 – 17.30, St, Čt 8.30 – 16.30, Pá 8.30 – 14.30

ACORUS, o.s.– Centrum pro osoby ohrožené domácím násilím, Dělnická 213/12, 170 00 Praha
7, telefon 283 892 772 (nonstop), www stránky: www.acorus.cz, email: info@acorus.cz,
provoz azylového domu

Dětské krizové centrum – V Zápolí 1250/21, 141 00 Praha 4 – Michle, telefon: 241 480 511,

777 664 672, nonstop linky důvěry: 241 484 149, 777 715 215, www stránky:
www.ditekrize.cz, email: ambulance@дитеkrize.cz

o) Azylové ubytování ROSA s utajeno adresou pro oběti domácího násilí a jejich děti – adresa azylového domu je utajena příjem klientek probíhá na adrese:

pracoviště 1: Na Slupi 14, 120 00 Praha 2

pracoviště 2: Podolská 242/25, 140 00 Praha 4 Podolí

telefon: 241 432 466, www stránky: www.rosa-os.cz, www.stopnasili.cz, email:
azyl@rosaos.cz

12. PREZENTACE SYSTÉMU PRIMÁRNÍ PREVENCE

Minimální preventivní program je zpřístupněný veškeré veřejnosti, a také rodičům na webových stránkách naší školy. Pro pedagogický sbor je umístěn na viditelném místě ve sborovně školy. O připravovaných akcích jsou žáci pravidelně informováni prostřednictvím třídního učitele, rodiče jsou informováni zápisem v žákovské knížce a pedagogové se s akcemi seznamují na provozních poradách školy. Veškeré zprávy a postřehy výchovného poradce a metodika prevence z akcí, které již proběhly, jsou vyvěšeny na nástěnce ve třídách a ve vestibulu školy. Pro informovanost široké veřejnosti jsou informace o akcích pravidelně otištěné v regionálním deníku. Nově začala škola spolupracovat Prostor plus o.p.s.

13. NESPECIFICKÁ PRIMÁRNÍ PREVENCE

13.1 AKCE ŠKOLY

Září:

Jičín – město pohádek
Cvičení v přírodě

Říjen:

Halloweenské strašidlení
Rybářské závody

Listopad:

Škola v lese
Kopaná – Turnaj o Pohár 17. listopadu

Prosinec:

Mikuláš a Čert ve škole
Vánoční jarmark
Vánoční turnaj v přehazované
Výstava betlémů v kostele s. Gotharda v Českém Brodě

Leden:

Zimní radovánky
Exkurze do odborných učilišť
Sněhuláci pro Afriku

Únor

Masopust

Březen:

Cvičení v přírodě
Kopaná – Velikonoční turnaj

Duben:

Slet čarodějnic
Dopravní soutěž
Den Země – Zasad' svůj strom
Rybářské závody

Květen:

Dopravní soutěž
Lehkoatletický čtyřboj
Cvičení v přírodě

Červen:

Den dětí
Loučení se školou
Olympiáda
Turnaj ve vybíjené
Školní výlet

Akce se v průběhu školního roku doplňují.

Během celého školního roku se konají následující akce:

Poznávání profesí – besedy s lidmi různých profesí – předprofesní příprava

Srdíčkový den – „Život dětem“

„Červená stužka“

Projektové vyučování

Školní soutěž ve sběru papíru a dalších odpadních surovin

Sběr kaštanů, žaludů a dalších plodů ve spolupráci ČRS Český brod

Projekt EKOŠKOLA Sdružení Tereza

Recyklohraní

Návštěvy knihovny – rozvoj čtenářství

Výchovné koncerty

Divadelní představení pořádaná MIKC Český Brod

Návštěvy výstav v podlipanském muzeu a galerii Šatlava v Českém Brodě

Vlastivědné exkurze – poznáváme Kolínsko, Českobrodsko

Exkurze do odborných učilišť

Školní výstavy a prezentace

Výtvarné soutěže – různá témata a pořadatelé

Sportovní turnaje a soutěže: florbal, sálová kopaná, přehazovaná, stolní tenis, kopaná, kuželky, nohejbal, lehkooatletický čtyřboj, rybářské závody

Dopravní soutěže, jízda zručnosti

Cvičení v přírodě

Projekt Přívětivý Český Brod – účast na akcích tohoto projektu

Projekt „Zvyšování sociálních dovedností k maximálně možné integraci a inkluzi“

Vystoupení žáků školy v Penzionu ANNA Český Brod a Zvoneček Bylany – Vánoce, Velikonoce, Den matek, Masopust

Vlastní akce tříd

13.2 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY A MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY

Volnočasové aktivity

Aktivity probíhají ve škole během celého školního roku. Žáci mají možnost výběru mezi následujícími aktivitami, které nabízí škola.

sportovní hry

hudebně – dramatická výchova

práce na počítači

rodinná výchova

estetická výchova

sportovní hry

environmentální výchova

multikulturní výchova

osobností a sociální výchova

Tyto akce můžeme zařadit k pravidelným akcím školy. Některé z nich jsou pod záštitou naší školy. Další z nich organizuje občanské sdružení LECCOS s mateřským centrem Kostička.

Jarní výstava

Výtvarné soutěže

Besedy v knihovně

Přírodovědné soutěže

Dopravní soutěže

Lehkoatletický čtyřboj

Kopaná

Vybíjená

Život dětem – dle nabídky

Divadelní a filmová představení

Rybaření

Další akce, které má pod záštitou občanské sdružení LECCOS s mateřským centrem Kostička:

14. ADRESÁŘ ORGANIZACÍ

Policie ČR - služebna Český Brod tel.: 321 622 361, 321 622 362

Městská policie Český Brod tel.: 321 612 156, mobil: 736 675 756

Centrum drogové prevence tel.: Kolín 321 724 103

Národní linka prevence AIDS tel.: 800 144 444

Linka bezpečí dětí a mládeže tel.: 800 155 555

PPP Kolín tel.: 321 722 116

SPC Kolín tel.: 321 729 600, 321 723 092

Vzkaz domů (dítě na útěku) tel.: 800 111 113

Hasičský záchranný sbor, Český Brod

LECCOS z.s., Český Brod tel.: 321 621 712, 733 118 796

Prostor plus o.p.s. - K-centrum, Kolín tel.: 777 847 071

Středisko výchovné péče Kolín tel.: 777 738 794

Linka důvěry tel.: Kladno 312 684 444, Kutná Hora 327 511 111

OSPOD Český Brod tel.: 321 612 126

Web Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz (poradna, publikace, letáky ke stažení apod.) Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz.

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Portál E-Bezpečí, www.e-bezpeci.cz

Online poradna projektu E-Bezpečí, www.napisnam.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Vyhledávací aplikace certifikovaných primárně preventivních programů také v oblasti šikany: <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele>

15. HODNOCENÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE ZA ŠKOLNÍ ROK 2015/2016

Ve školním roce 2015/2016 se na plnění minimálního preventivního programu podíleli všichni pedagogičtí pracovníci. Naše škola spolupracuje v rámci primární prevence s LECCOS, z.s.. Do celoročního projektu se zapojili 3 třídy druhého stupě základní školy praktické. Jedná se o třídy: II. třída (), III. třída () a IV. třída (). Celkem se uskutečnilo 6 pracovních bloků – celkem tedy 12 hodin. Původně se mělo uskutečnit 9 bloků, ale ze závažných organizačních důvodů se v závěru školního roku v každé třídě zrušil jeden blok primární prevence.

Preventivní program, byl vytvořen přímo pro danou třídu a jednotlivé bloky na sebe navazovaly. Mezi prioritní témata primární prevence patřila verbální a neverbální agrese, komunikace, internetová bezpečnost a klima tříd. Zkušení lektori volili témata specifická pro danou skupinu a zaměřili se na prohlubování znalostí a dovedností formou zážitkové pedagogiky. Zpětná vazba je zajištěna formou pohovoru s třídním učitelem a zprávou pro metodika prevence. Během bloků se pracuje s kolektivem i s jednotlivci a velmi důležitá je skupinová dynamika. Samotná práce s dětmi byla ku prospěchu pracovní skupině. Ve třídách byly zaznamenány pokroky ve zlepšení vztahové spolupráce.

V loňském školním roce pokračovala spolupráce s vychovatelkami při prevenci ve školní družině. Byly organizovány různé akce a soutěže, které měli naučit žáky vztahovým situacím, kooperaci, kompromisu a pomoci druhému.

Žáci aktivně v rámci prevence pomáhají při prodeji srdíček a dalších upomínkových předmětů ve prospěch Nadace Život dětem. Žáci si zde na živo vyzkouší, jak náročné je někoho přesvědčit, aby vykonal něco dobrého pro druhé. Při prodeji získávají naši žáci zkušenosti z etikety a pravidel slušného chování a samozřejmě se učí přijímat kritiku a odmítnutí.

Primární prevence se prolíná do řady vzdělávacích předmětů na obou stupních základní školy praktické, dle schopností žáků se s ní setkávají i také žáci základní školy speciální a obou ročníků praktické školy. Setkávají se s ní v hodinách českého jazyka, výchově ke zdraví, výchově k občanství, rodinné výchově, zdravotní výchově, dějepisu, chemie, fyziky, tělesné výchově a výtvarné výchově.

V rámci výuky se nezapomíná na vztahy mezi žáky, vzájemnou pomoc, ale i sebezpoznávání, seberealizaci, samostatnost a aktivní trávení volného času jednotlivých žáků. Na naší škole dále úspěšně funguje jako jedna z forem prevence negativního chování žáků v době velké přestávky tzv. program „Aktivní přestávka“. Žáci zde mohou navštěvovat v době hlavní přestávky tělocvičnu a zapojit se do sportovních aktivit, které jsou motivací a také odměnou pro žáky. Tuto aktivitu můžeme hodnotit jako velmi úspěšnou, jelikož se prolíná celou školou a spolupodílí se na ní většina pedagogických pracovníků.

Nadále jsme ve školním roce 2015 - 2016 usilovali o snížení absence některých žáků ve škole, způsobené nejvíce skrytým záškoláctvím a nezájmem rodičů. Spolupráce s některými zákonnými zástupci je velmi komplikovaná, někteří zákonní zástupce docházku svých dětí nepovažují za důležitou. Častější pohovory se zákonnými zástupci problémových žáků a jednání výchovné komise přinesly mírný pokles zameškaných hodin u některých žáků. Nadále spolupracujeme s LECCOS, z.s., při zajištění volnočasových aktivit našich žáků.

Volnočasové aktivity nabízené pro děti jsou nejvíce přístupné žákům ze sociálně slabých rodin. Ve spolupráci se školou získávají nové zkušenosti a prožívají nové zážitky.

Problematické ze strany školy se nám jeví spolupráce s rodinou a zákonnými zástupci některých žáků.

Vzhledem k tomu, že se na naší škole vzdělávají žáci s kombinovaným postižením, je minimální preventivní program zaměřen, i na podporu výchovy ke vzájemné toleranci a kooperaci. Vyzdvihujeme potřebu chápat a respektovat jeden druhého. Žáci se učí sociálním zdatností a dovednostem a samozřejmě empatickému přístupu k druhým. V rámci udržitelnosti pokračujeme v projektu OP VK „Zvyšování sociálních dovedností k maximální možné integraci a inkluzi“, jehož cílem bylo naučit a rozvinout u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami takové sociální dovednosti, které by umožnily a podpořily integraci a uplatnění těchto žáků v dalším výchovně vzdělávacím procesu. I v loňském roce byl tento projekt na škole udržován a rozvíjen zejména formou neobvyklých aktivit, společných her a tvořivých činností v rámci nepovinných předmětů. Je rozdělen do tří oblastí vyplývajících z průřezových témat - Environmentální výchova, Multikulturní výchova a Osobnostní a sociální výchova.

Naše škola spolupracuje s praktickými školami v blízkém okolí. Vzájemně pořádáme různé zajímavé a pro žáky přitažlivé akce a soutěže